

Paul Kaletayi

Rome Pon Kon Piyakan

Sàlà Kaleta Yawon

Rome pon kon yemyak màlà Paul uya sàlà kaleta menukappù. Molonnà so'chi kaklanpa toppe tùuya iwekkussak wechippù. Molo Jesus ya'lon kon piyau tùwe'wotokoma mala là teppù ya. Molopai nen uchi tùpùikattàtok tok uya pokonpe Spain pona tùutà toppe.

Sàlà kaleta menukasak ya màlà i'nai kasa là Christ ya'lon pe wema'nàtok yau ailon tetok wechi yekamanài pe.

Sàlà kaleta yau Paul uya màlà wakù itekale yekamappù wakù pe. Tamù'nawolon kon kappon yamùk Jew yamùk molopai Jew yamùk pen wechi ikasa Kaatù pokonpe, masapùla tamù'nawàlà ekkaichalà tok wechi màlà makui yapàikettù yo'no. Màlàpàk tamù'nawàlà kappon yamùk yanùmù màlà ikasa ailon tetok tok uya Jesus Christ pàk yai neken. Molopai Paul uya yà'là kasa là Christ yau emennak pe ikasa Kaatù pokonpe wema'nàtok pàkàlà yekamappù.

Ailon tawon wechi màlà tùwanmùla Kaatù pokonpe, molopai imokkasak pe makui yapàikettù winàpai molopai weli'nàtok winàpai. Kaatù Yakkwalù nùkupù ailon tawon wemattok yau yekamasak ya màlà. Jew yamùk uya Jesus nulunpatok wechippù màlà Jew yamùk pen nettoppe Kaatù usentuppatok yak molopai emenùppù Jew yamùk nàlà wepùikattà màlà. Tùkaletayi wenukapù pe Kaatù ponalok pe we'wotokomantok pàk iichelupappù, ailon tawon pe we'nà yau tùkussan tùulon kon winàkàik molopai pata ponalok pe, molopai tùwanmùla wema'nà toppe tùkussan yekamappù ya. Molopai tümàlà pe tùuselupatok ke tùkaletayi yakkoloppù ya molopai Kaatù yapulà pe.

Ipantapàssak

Iwepyattàtok 1:1-17

Kappon wechi tùwepùikattàtok i'che 1:18—3:20

Kaatù nùkupùppù wepùikattàntok 3:21—4:25

Emennak pe wema'nàtok Christ yau 5:1—8:39

Israel yamùk pàk 9:1—11:36

Christ ya'lon pe we'nà yeselu 12:1—15:13

Iwenukattok 15:14—16:27

1 ¹Sàlà kaleta nù'yàssan apyakù'nokon Paul winàpai. Mùkkàlàichi mùkkàlà Jesus Christ yapyoto molopai yeunossak lùppù. Inanùmùppù mùkkàlà molopai inkà'mappù wakù itekale tùponalok yekama toppe ya.

²Wakù Itekale tùlù uya màlà teppù màlà pena Kaatù uya tùmaimu yenpoi-kannan yai, molopai imenukappù màlà Wakù Kaatù Maimu yau. ³Sàlà wakù itekale màlà Imu, Kùyepulu kon Jesus Christ yekale. Kappon pe tùwechi yau David pa pe iwechippù. ⁴Tùse Wakù Akkwalù uya Jesus, Kaatù Mumu wechi meluntà yesak pe yekamasak màlà, weli'nàtok yapai iwe'wuluukasak winà. Jesus Christ Kùyepulu kon. ⁵Mùkkàlà yai màlà Kaatù uya ukupùppù tùneunoko pe, Christ yesek pàkànsau. Kappon yamùk tamù'nawolon pata yamùk yawolon kon Jew yamùk pen yatoppe uya ailon te toppe tok uya. Molopai Kaatù Maimu yawàlà tok wettoppe. ⁶Amyamlo nàlà mùkyamlo tok tonpa Kaatù nùkà'massan Jesus Christ ponalok kon pe.

⁷Màlàpàk kaleta menuka uya sàlà tamù'nawàlà apyakù'nokon Rome pon kon, Kaatù nù'nunma ton molopai inkà'massan esuken tùwessan pe.

Tàwà Kaatù Kùkàipùnù kon molopai Kùyepulu kon Jesus Christ elepai'nokon wakù pe we'nàtok molopai echitonpa pe we'nàtok ke.

Tenki Te Kaatù Pàk

⁸Wapiya, tenki tawon iulà ukàipùnù Kaatù pàk Jesus Christ yai, tamù'nawàlà àpàkànsau'nokon. Masapùla tamù'nawolon kon wolù yawon kon kappon yamùk uya ailon tetok auya'nokon yekale yetasak pàk.

⁹Kaatù uya yekama màlà waukayai'nùk wechi ailon pe, mùkkàlà iponalok pe we'wotokomatok tamù'nawàlà uyewan ke Imu yekale yekama pàk. Eyittunài'nokon iulà tàwàlàlà wàpùlema yattai'ne. ¹⁰Kaatù tekamappo-yaiik tàwàlàlà, akaklanpatok kon uya yattai ke ulepa toppe ya teselu yau.

¹¹Masapùla eyenpai'nokon kulu wessaik wakù Kaatù winàpaino pùlemantok ke elepatok kon pe uya Kaatù Yakkwalù yai meluntà pe ewena kon pa. ¹²Suwa te uya nai'nùk, asak essattai amyamlo molopai iulà tukaik umeluntàtantok kon pe ekaichalà, ailon tetok uya winà molopai ailon tetok auya'nokon winà.

¹³Sàlà mùttutàik utionpa yamùk, tukke itekkwa akaklanpa kon uya tepàssak uya man. Tùse utà toppe pùla yà'làlà uwakkà'nài. Àklottau'nokon kappon yamùk ànpùikattàpai wechippù tok uya nàlà ailon te toppe, tùulon kon Jew yamùk pen kùlottau ikupùppù uya kasa. ¹⁴Masapùla tùttuyaiik, tamù'nawolon kon kappon yamùk pùikattàtok uya pe iwechi màlà, Greek yamùk molopai Greek yamùk pen, pukkek ton molopai pàkko ton. ¹⁵Màlàpàk àpàkù'nokon nàlà wakù itekale enekamapai kulu wessaik amyamlo Rome po tùwemassan.

Wakù Itekale Yapàikketù

¹⁶Masapùla wekkuli'ma pùla man wakù itekale pàk. Masapùla Kaatù yapàikketù màlà tamù'nawolon kon ailon tawonnan tùpàk pùikattànài,

wapiya Jew yamùk molopai nàlà Jew yamùk pen. ¹⁷Masapùla wakù itekale màlà Kaatù uya kappon yamùk yanùmù ikasa tok wechi tùpokonpe yekamanàì. Ailon tetok yawolon neken màlà, iwepyattàtok motapai iwenukapù ponalà. Kaatù Maimu yau iwe'menukasak uya, “Mùkkàlà iwekonekasak lùppù ikasa Kaatù pokonpe ailon tetok yai wemapù màlà,” te kasa. {HAB 2:4}

Kappon Yamùk Wettok Àli Pe

¹⁸Kaatù we'naikatok usenpoikasak man epùn winàpai. Iyàssak màlà tamù'nawolon àli ton molopai àli pe kappon yamùk wettok pona, mùkyamlo àli pe tùwettok kon yeselu ke ittu toppe pùla ailon wakkàssai'nannùk pona. ¹⁹Tùttusen yek pe Kaatù yekale yekamasak màlà kappon yamùk pàk. Kaatù uya màlà yenpoikasak tok pàk. ²⁰Tùwenukassen pen màlà Kaatù yapàikketù molopai iteselu tùusensen pen. Tùse wolù konekappù motapai, Kaatù uya yà'là kasa là sàlà yamùk wechi yenpoikasak màlà tamù'nawolon tùnkonekappù winà. Màlàpàk mùkyamlo kappon yamùk we'waputtàtok pùla iwechi màlà. ²¹Kaatù ittunnan mùkyamlo, tùse yapulàtok molopai inamatok iponalok tùnnan pen. Tenki tawonnan pen mùkyamlo. Tok usenumenkatok wenasak màlà itenpù pe. Molopai tok usenumenkatok wenasak pakko pe molopai ewalupà pe. ²²Pukkeke pe tiuchittusan tùse pakko ton. ²³Tùweli'chen pen Kaatù yapulànnan pen mùkyamlo molopai inamannan pen, yà'làlà ikonekasak kon kappon tùweli'chen kasa, tolon yamùk kasa, kamo yamùk kasa molopai ululu pe tùusasan kasa, màlà yapulànnan mùkyamlo.

²⁴Màlàpàk Kaatù uya tok túsak màlà àli ton tewan kon wettok ànkuppai kuttotpe tok uya. Molopai àli ton kuli'mannan ku'nàì nan mùkyamlo tùke'nokon tùtonpa kon pokonpe. ²⁵Ailon, Kaatù yekale nonkannan mùkyamlo kasei pàkànsau. Màlà Kaatù nùkonekappù ponalok pe tùwe'wotokomasan, tùwepeimasan mùkyamlo yapulà pe, Kaatù làkku màlà yamùk konekanàippù tapulàik molopai tùnamaik pùla, mùkkàlà tàwàlàlà tapulàsen pe nai'nùk woton! Emen.

²⁶Kappon yamùk nùkupù wenai Kaatù uya tok nonkasak màlà, kuli'manàì àli ànkuppai tok wettok tùke'nokon kuttotpe tok uya. Molopai nossan yamùk uya nàlà ikasa tesak kon yapulàtok tùuya'nokon mùyakanmappù àli pe yapulàtok yak. ²⁷Màlà kasa làma walawoti'chi yamùk uya ikasa nossan yamùk yapulàtok nonkappù man molopai àli ànkuppai kulu tùwettok kon tùke'nokon kussan tok tùwalai'nokon pokonpe. Walawoti'chi yamùk wechi walawoti'chi yamùk pokonpe tùwekuli'mase pùla, molopai màlà yepeppù pe wettalumattàntok yepolo tok uya màlà ikasa pùla kulu tùwessak kon wenai.

²⁸Màlà pe neken pùla kappon yamùk uya Kaatù tùttuik we'nàtok yekale nulunpasak tanùnse pùla pàk, tok túsak ya màlà àli pe tok

usenumenkatok yemyak, àli ton tünkupù kon pen kuttoppe tok uya. ²⁹Yà'là yekkwa ton nà àli pe we'nàtok kon yeselu ke tok wanüssak màlà, i'napailà imakuyippù pe we'nàtok, tùuseka'nonkaik we'nàtok ke, molopai kùlùmà ke, e'wàpai we'nàtok ke, wepanta'mantok ke, àsà pe we'nàtok ke molopai ennakantok ke molopai etapankà tetok ke. Tùulon pantomù pàk tùuselupasan mùkyamlo. ³⁰Àli pe tùuselupasan tùtonpa kon pàk yeta ya pùla, Kaatù yeya'nomannan. Yà'làlà ànkuppaino kon tiyiwalà'nokon teselu kon yawà, tùtonpa kon yentai tùwekkussan molopai tamù'nawolon ittunài pe tukaik tùwekkussan, àli kuttok yawàlà woton kon pàk tùusenumenkasan, tùsan kon, tükàipùnù kon maimu yawolon kon nà pen. ³¹Pakko ton, ikupù tùuya'nokon teppù tùuya'nokon lùppù ku'nài nan pen, tùusentuppasan pen molopai àsà pe tùuselupasan. ³²Àli ton eselu yamùk wenai Kaatù uya weli'nàtok ke talumattàntok yekale ittui'ma, tok wechi lùppù sàlà yamùk kupù pàk, molopai tùulon kon meluntàpannan mùkyamlo tok uya nàlà ikuttoppe.

Iwalai Kaatù Uya Ittuntok

2 ¹Màlàpàk uchi ewe'waputtàtok ike pùla iwechi màlà, masapùla tùulon kon pàk, suwa iwechi tawon àmàlà, àpàk wate auya pe iwechi màlà masapùla màlà lùppù tok nùkussai'nùk kupù auya pàk. ²Sàlà yekkwa ton ku'nài nan pàk ikasa suwa messaik tawon pe Kaatù wechi ittu man. ³Màlàyau àmàlà, kappon pe echii'ma suwa man te auya tùulon kon pàk molopai màlà lùssan kupù auya yau, Kaatù uyaichi suwa messaik tetok winàpai ewepe pe mùttuyan? ⁴Wapùla ka' Kaatù wettok wakù pe ku'nài àmàlà i'nùmla lù? Wapùla pàlikantok ya molopai tùusentuppatok yau alikyek pe eyenpàtù ya. Mùttuyan uchi yà'là pe iwechi pàk Kaatù wechi tùusentuppasen pe? Masapùlaichi àli pe ewettok kon winàpai ewelattà kon i'che tùwechi pàk. ⁵Tùse sa'man pe kulu eyewan man elattàpai pùla molopai màlà uya we'naikantok pili'chak man àpona Kaatù we'naikatok weyu ponalok pe ikasa suwa messaik tetok ya yattai. ⁶Kaatù uya tamù'nawolon kon kappon yamùk ye'ma màlà tok nùkupùppù pàkàlà. {PSA 62:12; PRO 24:12} ⁷Tùulon kon kappon yamùk wakù kupù pàk tùwessan, apulàntok, namantok molopai tàwàlàlà wema'nàtok iwannan. Mùkyamlo yemyak Kaatù uya tàwàlàlà wema'nàtok tùlù màlà. ⁸Tùse mùkyamlo tùpàkù'nokon neken tùusenumenkasan molopai ailon nulunpannan àli kuttoppe tùuya'nokon pàk àsà pe Kaatù we'naika màlà. ⁹Àsà pe wettalumattàntok molopai eke pe usewankono'mantok wechi màlà molo àli ku'nài nan winàkàik, Jew yamùk winàkàik wapiya molopai nàlà Jew yamùk pen winàkàik. ¹⁰Tùse Kaatù uya apulàntok, namantok, molopai ewan wàlàkkattok tùlù màlà tamù'nawolon kon wakù ku'nài nan yemyak. Jew yamùk yemyak molopai nàlà Jew yamùk pen yemyak.

¹¹Masapùla Kaatù mùkkàlà tamù'nawolon kon kappon yamùk yennài ekkaichalà.

¹²Tùulon kon kappon yamùk Jew yamùk pen mùkyamlo Law ittunnan pen. Mâlàpàk àli ku'nài nan mùkyamlo molopai tok umatta màlà màlà pùla. Jew yamùk mùkyamlo Law ittunnan, tùse àli ku'nài nan mùkyamlo. Mâlàpàk tok ittu màlà Law winà. ¹³Masapùla Law yeta tok uya winà neken nà ikasa kappon yamùk yanùnsak Kaatù pokonpe pen màlà, tùse làkku ikupù tok uya winà. ¹⁴Jew yamùk pen mùkyamlo Law pùnnon, tùse tiyiwalà'nokon Law maimu yawolon kon, Law pùla lànen tùwechii'ma'nokon. Tùmàlà'nokon pe là Law kasa tok wechi. ¹⁵Sàlà uyai-chi màlà, Law wechi tok yewan yau yekama. Molopai tok usenumenkatok uya nàlà tùulon yattai ikasa tok wechi molopai ikasa pùla tok wechi yekama. ¹⁶Sàlà wekkupù màlà, Kaatù uya Jesus winà tamù'nawolon tonantawon kon kappon yamùk yewan yawon ittutok weyu yattai. Itekale unekama uya yekama kasa.

Jew Yamùk Molopai Law

¹⁷Àmàlà nen Jew pe tùusesassen. Law pàk ailon tawon molopai Kaatù ittu auya pàk tùutapulàsen àmàlà. ¹⁸Kaatù wettok ikupù auya i'che mùttuyaik, masapùla apanamasak man Law yapai, ikasa nai'nùk kupù pa. ¹⁹Enpùnnon ye'ma yekamanài pe ewechi mùttuyaik, ewalupàttau là nai'nannùk weyu pe ewechi. ²⁰Pakko ton panamanài pe ewechi, molopai mule yamùk yenupanài pe. Masapùla Law yawon ittutok molopai ailon yesak pe ewechi pàk. ²¹Àmàlà nen uchi tùulon kon panamanài, tùwepanamasen pen ken na' àmàlà eyiwalà? Amak pe we'nà tukaik itekale yekamanài àmàlà. Amak peichi tùwessen àmàlà? ²²“Ànoppù pen pokonpe kettàu,” tawon àmàlà tùse ken na' ànoppù pen pokonpe tùwessen àmàlà? Ailon pen kaatù yemlotopo tùwepeimasen pen àmàlà tùse ken na' ipatassek yau ilapumanài àmàlà? ²³Law yesak pe ewechi pàk tùutapulàsen àmàlà, Kaatù pàk uchi tùwe'namasen pen àmàlà Law maimu ikkwàtù auya yau? ²⁴Kaatù Maimu yau iwe'menukasak lùppù uya, “Àpàkànsau Jew yamùk pen uya Kaatù yesek mottùnpasak man tùwe'namaik pùla,” tesak kasa. {EZE 36:22}

²⁵Law maimu yawàlà ewechi yau, Jew yamùk yattàtok yeselu wechi màlà tapulàsen pe. Tùse imaimu yawàlà pùla ewechi yau, yà'là pe pùla iwechi màlà pùikak pe là pùla. ²⁶Tùulon kon Jew yamùk pen, Law yeselu ittunnan pen wechi imaimu yawàlà yau, Kaatù uya ken na' wakù pe Jew kasa lùppù ekkaichalà tok yene pen tok yattàtok yeselu yawàlà tok yattàsak pùla lànen tùse? ²⁷Mùkkàlà yattàsak pe pùla nai'nùk walà tùse law maimu yawàlà nai'nùk uya àli pe ewechi yekama màlà. Ayattàsak lànen molopai Law yesak pe lànen ewechi tùse imaimu yawàlà pùla ewechi

pàk. ²⁸⁻²⁹Jew kulu pen mùkkàlà polopon neken molopai iichattàtok nai'nùk ipippà pàk neken. Jew kulu wechi màlà ailon pe i'nau, attànsak màlà tùwekkussen ewan yau Wakù Akkwalù winà, polopo là ikussak lùppù imenukasak nai'nùk Law yawàlà pen. Molopai kappon yapulàtok màlà kappon winàpaino pen tùse Kaatù winàpaino.

Kaatù Wettok Ailon Pe

3 ¹Jew peichi we'nà wechi màlà Jew pe pùla nai'nùk kappon yentai lùwa? Yà'là ken wakù molo nai teposen Jew yamùk yattàtok winà? ²Tukke yà'làlà yawàlà! Wapiya kulu, Kaatù Maimu tùlùppù màlà Jew yamùk yemyak. ³Yà'là pe ken iwechi tok tonpa yamùk wechi ailon pe pùla yau? Sàlà uya ka' Kaatù wechi ailon pe pùla te pe iwechi màlà lù? ⁴Kanekku! Tàwà Kaatù ailon pe nechii, tamù'nawàlà kappon yamùk wechi kasei pe tùse. “Ikasaichi tùwemassen pe mechiik euselupa yau molopai eyittutok yentaikanài pe,” tukaik Kaatù Maimu yau iwe'menukasak kasa. {PSA 51:4}

⁵Tùse àli pe we'nàtok uya Kaatù wechi wakù pe kulu yenpoika yau, yà'là te ken kùuya'nokon? Kaatù uya ka' talumattàn yau iwalai pen mùkkàlà te lù? Uselupayaik talà kappon usenumkatok kasa. ⁶Kanekku! Kaatù wechi ikasa pùla yau, atta ken wolù yawon kon kappon yamùk ittu ya?

⁷Tùse Kaatù wettok ailon pe wekkussak, kasei pe wettok yai Kaatù yapulàtok iwinà pe eke peiwa wapiya iwechippù yentai yau, yà'là pe ken uchi iwechi pàk makui yawon kasa utalumattàsak sàlà? ⁸Walai yau “Àli ikuppai'nokon man, màlà kupù winà wakù uyàttoppe,” te ka' sàlà lù? Masapùla tùulon kon kappon yamùk uya sàlà kasa uselupa yekamasak man. Italumattàpai kulu tok wechi màlà.

Ànù'là Iwalai Kappon Pùla Man

⁹Màlàpàk nen uchi yà'là te sàlà, kùmiamlo ka' Jew yamùk wechi màlà mùkyamlo Jew yamùk pen yentai wakù peiwa lù? Kanekku! Yekamasak ina uya man Jew yamùk molopai Jew yamùk pen wechi ekkachalà makui yo'no. ¹⁰Kaatù Maimu yau iwe'menukasak kasa,

“Tewinan nà kappon ikasa tùwessen pùla iwechi màlà.

¹¹Tewinan nà ittunài pùla iwechi, wapùla Kaatù iwanài pùla.

¹²Tamù'nawolon kon kappon yamùk welattàsak màlà Kaatù winàpai,

tamù'nawàlà tok utàsak màlà ikasa pùla.

Ànù'là iwalai ku'nài pùla iwechi màlà,

tewinan nùkkwà là pùla. {PSA 14:1-3; 53:1-3; ECC 7:20}

¹³Tok pùmù yeuta màlà iwu'nattàsak pen uluwaik walai. {PSA 5:9}

Tok yani màlà eke pe kasei yapon,

molopai tok maimu maik àkài ulaliyi walai. {PSA 140:3}

14 Tok mùta wanùssak màlà pa'nù'nàtok ke molopai maik ton ke.
 {PSA 10:7}

15 Molopai tok pùta màlà kappon mùnù ikkwanse tok yanài
 asse'ne.

16 I'nailàlà tok utàsak yau te'mappù kon tau,
 tok uya mattansak molopai usewankono'mantok nàmà màlà.

17 Tok uya echitonpa pe we'nàtok yeselu ittusak pùla iwechi
 màlà. {ISA 59:7-8}

18 Kaatù namatok ya pùnnon mùkyamlo." {PSA 36:1}

19 Sàlàpe ittu'nokon man tamù'nawolon Law yau nai'nùk wechi, mùkyamlo yawàlà nemassai'nannùk ponelok pe. Tamù'nawolon kappon we'waputtàtok kon yeletanùttok pe molopai tamù'nawàlà wolù yawon kon kappon yamùk nettoppe Kaatù uya ittuntok yak. 20 Màlàpàk ànù'là kappon yanùmù ikasa Kaatù yenu yau, Law maimu yawàlà iwechi pàk pùla iwechi màlà. Law màlà kappon ku'nài àli kussak tùuya ittu toppe ya làkku.

Ikasa We'nàtok Ailon Tetok Yai

21 Tùse sàlàpe ikasa we'nàtok Kaatù winàpaino, yekamasak màlà Law winà pùla. Tùse Law molopai Kaatù Maimu yenpoikannan nùssan neka-mappù. 22 Sàlà ikasa we'nàtok màlà Kaatù winàpai tùuyàssen Jesus Christ pàk ailon tetok yai, tamù'nawolon kon ailon tawonnan piyak. Masapùla tùpatalà we'nàtok pùla kulu iwechi màlà. 23 Masapùla tamù'nawolon kon kappon yamùk wemakuimasak màlà, màlàpàk mei tok wechi Kaatù wettok wakù pe winàpai. 24 Tùse lepantok wakù pe Kaatù wettok winà tok yanùnsak màlà ikasa Kaatù pokonpe, mùkkàlà Christ Jesus kùpùikattà-nài'nokon makui yapai yai. 25 Kaatù uya Christ tülùppù màlà tùwelittok winà kappon yamùk makuyi pàk usentuppantok pe ailon tetok tok uya imùnù pàk yai. Kaatù uya itülùppù màlà iwalai teselu yekama pe. Pena kappon yamùk wemakuima yenpàtùppù ya màlà tok tùtalumattàik pùla. 26 Màlà kupùppù Kaatù uya màlà ikasa tùwettok sàlà yattai yenpoika pe. Sàlà kasa Kaatù uya ikasa tùwechi yekama màlà molopai tamù'nawolon kon ailon tawonnan Jesus pàk yanùmù ya ikasa.

27 Yà'là ken uchi molo nai utapulàntok ipàkànsau woton? Ipla man. Yà'là pe iwechi pàk? Masapùla ka' Law maimu yawàlà kappon wechi pàk lù? Kanekku, tùse ailon tetok kappon uya pàkàlà làkku. 28 Màlàpàk ittusakù'nokon man kappon yanùnsak ikasa Kaatù pokonpe ailon tetok yai, molopai Law wettok i'che kupù winà pùla. 29 Wapùla Kaatù ken na' mùkkàlà Jew yamùk Kaatùyi neken? Jew yamùk pen Kaatùyi pen nàlà ken na' mùkkàlà? Ewaik, Jew yamùk pen Kaatùyi nàlà mùkkàlà. 30 Kaatù

mùkkàlà tewinan, tamù'nawolon kon yennài mùkkàlà ekkachalà, màlàpàk Jew yattàtok yesan yanùmù ya màlà ikasa tùpokonpe ailon tetok tok uya yai, molopai Jew yamùk pen yanùmù ya ikasa tùpokonpe ailon tetok tok uya yai. ³¹Ailon te kùuya'nokon pàk uchi Law wechi yà'là pe pùla pe ikupù màlà? Kanekku! Tùse ailon tetok màlà Law wechi wakù pe yenpoikanài.

Yentok Ipàkàlà Abraham Nùnàmàppù

4 ¹Yà'là te'nokon ken uchi Abraham, kùtamo kon pàk? Yà'là yeneppù ya ken? ²Ikasa iwettok yak yanùnsak Kaatù pokonpe inkupùssan winà yau, iitapulàtok ipàk wechippù sàlà molo. Tùse iitapulà là Kaatù yemlotopo pùn. ³Yà'là tawon ken Kaatù Maimu? “Abraham uya ailon teppù Kaatù pàk, molopai ailon tetok ya pàkànsau Kaatù uya yanùmùppù ikasa.” {GEN 15:6} ⁴Kappon mùkkàlà te'masen iwe'wotokomasak yau, ye'matok màlà lepantok pe là tesassen pen, tùse itepeppù màlà. ⁵Inkupù pàkàlà là Kaatù uya kappon yanùmù pen màlà, tùse ailon tetok ya tùpàk pàkàlà làkku àli sa'ne kappon yanùnnài mùkkàlà ikasa. ⁶Sàlàichi màlà David nekamappù kappon utauchinpatok pàk tùuselupa yau, mùkkàlà Kaatù nanùmùppù ikasa tùwessen pe iwotokoyi winà.

⁷“Tùutauchinpasan kulu mùkyamlo

Kaatù usentuppappù àli tok nùkupùppù pàk lùssan,

Imakuyi iwaputtàsak kon nùssan.

⁸Tùutauchinpasen kulu mùkkàlà kappon Itepulu nùpattàppù imakuyi!” {PSA 32:1-2}

⁹Sàlà ken na' pùlemantok wechi màlà Jew yamùk yattàtok yeselu yawolon kon neken ponelok pe wapùla ka' yawolon kon nà pen nàlà là lù? Masapùla yekama'nokon neppàssan, “Abraham uya ailon teppù Kaatù pàk molopai ailon tetok ya pàkànsau Kaatù uya yanùmùppù ikasa tùwessen pe.” ¹⁰Yà'là yattai ken sàlà wekkupùppù? Abraham yattà Jew yamùk yattàtok yeselu yawàlà wapiya ka'lù wapùla ite'mappùtak? Iwapiya, ite'mappùtak pùla. ¹¹Màlà ye'mappùtak yattàppù màlà, molopai sàlà kupùppù màlà yentok ipàkàlà pe. Masapùla ailon tetok Abraham uya pàk Kaatù uya yanùmùppù ikasa tùwessen pe yattà wapiya. Màlàpàk Abraham mùkkàlà tamù'nawolon kon ailon tawonnan Kaatù pàk kàipùnù, tok yattàsak Jew yamùk yeselu yawàlà pùla lànen tùse, ikasa nàlà nen uchi tùwessan pe Kaatù uya tok yanùntoppe. ¹²Yattàsak kon kàipùnù nàlà mùkkàlà, yattàsak kon neken nà pen, tùse kùkàipùnù kon Abraham uya ailon tetok tattà wapiya yeselu yawàlà tùwemassan kàipùnù.

Ikasa We'nàtok Ailon Tetok Yai

¹³Kaatù uya Abraham molopai ipayan yamùk pàk wolù wechi màlà tok ponelok pe teppù màlà. Sàlà wekkupùppù màlà Law yawàlà Abraham wechi pàk pùla, tùse ailon tesak ya pàk. Màlà winà Kaatù uya nen uchi

yanùmùppù ikasa tùwessen pe. ¹⁴Masapùla Law yawon kon neken yem-yak ikupù tùuya tetok Kaatù uya tùsak yau, kappon uya ailon tetok wechi sàlà yà'là pe pùla eppaino. Molopai Kaatù uya itùlù tùuya tetok wechi sàlà wakù pe pùla eppaino. ¹⁵Masapùla Law màlà Kaatù we'naiikatok àsà pe ne'nài. Tùse Law pùla iwechi yau, yawàlà we'nàtok pùla iwechi màlà.

¹⁶Kaatù uya ikupù tùuya tetok wechi màlà ailon tetok yapon pe, Kaatù uya lepantok pe iwechi yentok ipàkàlà pe iwettoppe. Tamù'nawolon kon Abraham payan yamùk ponalok pe, Law yawolon kon neken pen, tùse mùkyamlo nàlà ailon tawonnan Abraham wechippù kasa. Masapùla Abraham mùkkàlà kùkàipùnù kon tamù'nawàlà. ¹⁷Kaatù Maimu yau iwe'menukasak, “Àkonekasak uya sàlà tukkan pata yawon kon kappon yamùk kàipùnù pe,” tukaik kasa. {GEN 17:5} Màlàpàk kùkàipùnù kon mùkkàlà Kaatù yenu yau, ailon tawon nùppù ipàk, Kaatù mùkkàlà iweli'chak lùppù lepanài wema'nàtok ke molopai yà'làlà konekanài yà'là pen yapai.

¹⁸Abraham uya ailon teppù, molopai enpen iwechippù enpen we'nàtok ipàk pùla tùse, molopai màlà kasa iwenappù, “Màlà kasa apayan yamùk wettok woton tukke,” teppù ipàk kasa. {GEN 15:5} ¹⁹100 peiwa là ikili'chimo'chiyi iwechippù màlà. Ailon tetok ya wattu'mùntappù pen iwattu'mùntasak lànen tùse. Molopai Sarah uya mule yepolo pùla iwechi pàk iichenumenka yau. ²⁰Ailon tetok ya wechippù màlà i'napailà, màlà-pàk Kaatù uya ikupù tùuya teppù lùppù pàk ailon te ya pùla iwechippù pen. Ailon tetok ya wenappù meluntà pe, molopai Kaatù yapulàppù ya. ²¹Masapùla ailon teppù ya kulu màlà Kaatù uya ikupù tùuya teppù lùppù kupù pàk. ²²Màlàpàk uchi Kaatù uya yanùmùppù màlà ikasa tùwessen pe ailon tetok ya yai. ²³Màlà mayin “Kaatù uya yanùmùppù màlà ikasa tùwessen pe,” tawon menukappù iponalok pe neken pen màlà. ²⁴Tùse kùponalok kon pe nàlà imenukasak màlà. Masapùla ikasa tùwessan pe tanùnsan pe we'nà'nokon pàk, kùmyamlo ailon tawonnan Kaatù pàk Jesus Kùyepulu kon wuluukanàippù weli'nàtok yapai pàk. ²⁵Kaatù uya Jesus tùlùppù màlà iwelittoppe kùmakuyi kon pàkànsau, molopai iwuluukappù màlà ikasa kùyanùntok kon pe Kaatù pokonpe.

Ikasa We'nàtok Kaatù Pokonpe

5 ¹Ailon tetok kùuya'nokon uya ikasa kùkonekasak kon Kaatù pokon-pe pàk nen uchi, echitonpa pe we'nàtok Kaatù pokonpe yesak pe we'nà'nokon sàlà Kùyepulu Jesus Christ yai. ²Ailon tetok winà kùnessak kon ya sàlà wakù pe Kaatù wettok yak, sàlàpe yau we'nà'nokon nai'nùk yak. Tùutauchinpasan kùmyamlo enpen we'nàtok Kaatù yapulàtok pùkkù pe we'nà'nokon pàk! ³Màlà neken pen, wettalumattàntok kon yau nàlà tùutauchinpasan kùmyamlo. Masapùla wettalumattàntok uya ipàlikatok

nepù ittu'nokon pàk. ⁴Molopai pàlikantok kùuya'nokon uya meluntà pe kùma kon màlà molopai meluntà pe wenansak màlà kùlepanài'nokon enpen we'nàtok ke. ⁵Sàlà enpen we'nàtok màlà enkuttànài pen masapù-la Kaatù uya pùnùnmantok tùuya tùsak màlà kùyewan kon yak, Wakù Akkwalù yai. Mùkkàlà kùlepatok kon tùuya yai.

⁶Masapùla attu'mùla ipùikattànài pùla we'nà'nokon yau, Christ weli-kùppù màlà àli ton ponelok pe. Kaatù nanùmùppù ikuttok tùuya yattai pe yattai. ⁷Sa'man pe kulu wakù kappon ponelok pe ànù'là welikù wechi màlà. Yattai pùla tùulon wechi là meluntà pe itewan, wakùiwa kulu kappon ponelok pe tùwelikù pàk. ⁸Tùse Kaatù uya eke pe kulu kù'nùnmatok tùuya yekamappù màlà. Makui yau lùppù we'nà'nokon tùse Christ welikùppù màlà kùponelok kon pe. ⁹Imùnù winà nen uchi sàlà, ikasa kùyanùnsak Kaatù pokonpe, màlà yentai palà wepùikattàn'nokon màlà Christ winà Kaatù we'naikatok àsà pe winàpai. ¹⁰Masapùla Kaatù yeyaton pe we'nàppà'nokon màlà, tùse kùkussak kon ya màlà tùwechi-yakonnon pe Tùmu Jesus Christ welittok yai. Màlàpàk sàlàpe Kaatù wechiyakonnon pe we'nà'nokon pàk, eke peiwa kulu wepùikattàntok pe iwechi màlà Christ wemapù winà. ¹¹Molopai màlà neken pe pùla iwechi, utauchinpan'nokon man Kaatù yau Kùyepulu Jesus Christ yai, mùkkàlà kùku'nàippù'nokon Kaatù wechiyakonnon pe.

Adam Molopai Christ

¹²Makui wewomùppù màlà wolù yak tewinan kappon winà, molopai weli'nàtok uyàpùppù makui pàkàlà. Sàlà kasaichi weli'nàtok uyàpùppù màlà tamù'nawolon kon kappon yamùk pona. Masapùla tamù'nawolon kon kappon yamùk wemakuimasak pàk. ¹³Law wapiya makui wechippù màlà wolù yau. Tùse wemakuimansak yau Law ikkwàssak pe pùla iwechippù màlà. ¹⁴Tùse Adam wemapùppù motapai Moses motak, kappon yamùk wemapùppù weli'nàtok yo'no, mùkyamlo Adam wemakuimappù kasa iwe-makuimasak kon pen nànen. Adam wechippù màlà mùkkàlà tùuyàpù woton pe nai'nùk yekkwa pe. ¹⁵Tùse lepantok wechi màlà Adam wemakuimatok kasa pùla. Masapùla tewinan kappon wemakuimasak winà tukkan kon weli'chak yau, màlà yentai palà Kaatù wettok wakù pe molopai lepantok ya wechi màlà tewinan kappon, Jesus Christ yai. Màlà tùuyàssen tukkan kon pona! ¹⁶Molopai tu'ma Kaatù uya lepantok màlà tewinan kappon wemakuimasak lùppù yepeppù walai pen itepeppù. Masapùla ittuntok tewinan kappon makuyi pokolonà uya talumattàntok nepùppù màlà. Tùse lepantok Kaatù winàpaino, tukkan makui ye'mappùpokon uya ikasa anùnnàtok Kaatù pokonpe nepùppù màlà. ¹⁷Tewinan kappon makuyi pàkàlà kappon yamùk wemapùppù weli'nàtok yo'no, mùkkàlà tewinan kappon pàkànsau. Tùse eke peiwa kulu nen uchi màlà tamù'nawolon kon, eke kulu wakù pe

Kaatù wettok yanùnnài nan molopai lepantok ya ikasa we'nàtok yanùnnài nan wemappù màlà wema'nàtok yau tewinan kappon Jesus Christ yai.

¹⁸Màlàpàk uchi tewinan kappon makuyi uya tamù'nawolon kon kappon yamùk pa'nùssak kasa làma, mùkkàlà Jesus nùkupùppù iwalaì uya tamù'nawolon kon kappon yamùk pùikattà màlà. Kaatù uya tok yanùntoppe ikasa molopai tok lepa ya tàwàlàlà wema'nàtok ke. ¹⁹Molopai tewinan kappon wessak mayin yawàlà pùla uya tukke kappon yamùk kussak àli ku'nài nan pe, kasa làma tewinan kappon wettok mayin yawàlà uya tukkan kon tùlù màlà ikasa Kaatù pokonpe.

²⁰Law tùlùppù màlà iwalaì pen kuttok wekattoppe. Tùse àli kuttok wekassak yau, Kaatù wettok wakù pe wekatù màlà eke peiwa kulu. ²¹Màlàpàk uchi, makui wechippù meluntà pe weli'nàtok yak anài pe kasa làma Kaatù wettok wakù pe wechi màlà meluntà pe ikasa we'nàtok winà, tàwàlàlà wema'nàtok ne'nài pe Jesus Christ Kùyepulu kon yai.

Weli'nà Makui Yau, Nulà We'nà Christ Yau

6 ¹Yà'là te'nokon nen ken uchi? Tàwàlàlà ka' wemakuiman pàk we'nà'nokon sàlà lù, Kaatù wettok wakù pe wekattoppe peiwa? ²Kanekku! Weli'nàsakù'nokon sàlà makui winàpai. Yà'là kasa ken màlà yentak yau wema'nà'nokon? ³Ittuichi auya'nokon pùla nai Christ Jesus yau iichenpataukasak kon nùssan wechi nàlà iwelittok pùkkù pe? ⁴Usenpataukantok kon winàichi màlà kùwu'nattàsakù'nokon ipokonpe molopai iwelittok pùkkù pe we'nà'nokon. Christ wuluukappù nai'nùk weli'nàtok yapai wakù kulu kùkàipùnù kon meluntàlù winà, kasa làma kùmàlà nàlà wemapù màlà emennak wema'nàtok yau.

⁵Màlàpàk tewin wenansak ipokonpe weli'nà'nokon iwelikùppù kasa yau, màlà kasa làma tewin wenan'nokon màlà ipokonpe, kùwuluuka kon wema'nàtok yak iwuluukappù kasa yau. ⁶Masapùla sàlà ittu'nokon man, penalok àli ton kùyeselu kon tùlùppù inmatta toppe Christ pokonpe pulusuk po, àli eselu wannà meluntàlùkka toppe, makui yapyoto pe we'nà'nokon tukaik. ⁷Ittu'nokon man iweli'chak kon kappon yamùk pàk meluntà pe tùwessen pe pùla makui wechi. ⁸Weli'nàsakù'nokon Christ pokonpe yau, ailon te'nokon man wema'nà'nokon nàlà ipokonpe pàk. ⁹Masapùla ittu'nokon man Christ wuluukappù weli'nàtok yapai molopai iwelittu'ma pen màlà. Weli'nàtok meluntàlù pùla nen uchi iwechi màlà itepoi. ¹⁰Iweli'chak yau, iwelikùppù màlà àli pàkànsau tewin itekkwa molopai tamù'nawolon kon ponalok pe. Tùse nulà man sàlàpe Kaatù ponalok pe iwemapù. ¹¹Màlà kasa làma eusenumenka kon màlà àpàkù'nokon iweli'chak pe àli pàk tùse nulà Kaatù pàk Christ Jesus yau.

¹²Eyesak kon tùmattasen pe nai'nùk yepulu pe àli kùsettak. Àli eyeselu kon wettok makui ànkuppai maimu yawàlà ewechi kon pa. ¹³Màlà

tùse pùla àpùkkù kon kùsapulàtàu àli ponalok pe, àli pàkànsau yapulà toppe. Tùse làkku Kaatù yemyak ettùtāk kon, kappon yamùk inessak kon weli'nàtok yapai wema'nàtok yak kasa molopai tamù'nawàlà ettùtāk kon itemyak wakù iwalai ponalok pe ayapulà toppe. ¹⁴Makui eyepulu kon pe kùsettak, masapùla Law yo'no ewechi kon pen nai'nùk. Tùse wakù pe Kaatù wettok yo'no làkku.

Ikasa We'nàtok Yapyoto Ton

¹⁵Yà'là kupù'nokon ken uchi? Àli kupù'nokon ka'llù, masapùla Law yo'no pùla we'nà pāk tùse wakù pe Kaatù wettok yo'no we'nà pāk? Kanekku! ¹⁶Mùttuyatàik, imaimu yawàlà ewettok kon poitolù ton amyamlo, makui maimu yawàlà ewechi kon yau weli'nàtok ne'nài màlà wapùla mayin yawàlà we'nàtok màlà ikasa we'nàtok Kaatù pokonpe ne'nài. ¹⁷Tùse tenki tepai'nokon Kaatù pāk, masapùla pena àli yapyoto pe ewessak kon tùse, sàlàpe tamù'nawàlà eyewan kon ke ailon, enupantok enepoloppù kon maimu yawàlà messatàik. ¹⁸Àmökkappù kon màlà makui winàpai molopai ikasa we'nàtok yapyoto pe nen uchi ewenasak kon màlà. ¹⁹Uselupayaik kappon nùttu yau, masapùla attu'mùla ewechi kon pāk. Pena tamù'nawàlà eyesak kon tülùppù auya'nokon màlà àli eyeselu kon yapyoto pe, miyaiwa àli yak ayanàippù'nokon. Màlà kasa làmaichi sàlàpe tamù'nawàlà eyesak kon itùtāk kon, esuken we'nàtok yapyoto pe.

²⁰Makui yapyoto pe ewechi kon yau, wakù pe ikasa we'nàtok yapyoto pe pùla ewechippù kon màlà. ²¹Yà'là ken uchi wakù mepotantàu màlà yattai, sàlàpe ipāk mekkuli'mayatài'nùk kupù auya'nokon yau? Màlà yamùk weli'nàtok yak anài nan. ²²Tùse sàlàpe àmökkasak kon man makui winàpai molopai Kaatù yapyoto pe ewenasak kon. Sàlà uya esuken wema'nàtok yak ayasak kon nai'nùk. Molopai iwenukapù pe tàwàlàlà wema'nàtok yepolo auya'nokon màlà itepeppù pe. ²³Masapùla àli yepeppù màlà weli'nàtok. Tùse Kaatù uya lepantok màlà tàwàlàlà wema'nàtok Christ Jesus, Kùyepulu kon yai.

Wemali'mansak Pàkàlà Usenupantok

7 ¹Ittuichi auya'nokon pùla nai utonpa yamùk, masapùla law ittunan yelupa uya sàlà. Law wechi kappon yepulu pe màlà iwemapù pàkàlà neken.

²Iwemali'masak uli'chan mùkkàlà yentok ipàkàlà ke lepanài. Law yeselu winà tùmali'mappù itayappù pe tùwessen mùkkàlà tùwemapù yawàlà. Tùse itayappù weli'chak yau, law yeselu uya ya'chichak pen nen uchi màlà. ³Màlàpāk uchi, tүүлon kàyik pokonpe iwemapù pàli'yau lùppù tùtayappù wechi tùse yau, tùmali'mappù pen pokonpe tùwessen tukaik yesatù màlà. Tùse itayappù weli'chak yau, Law yapai

iwemokkasak màlà màlàpàk àli kupù ya pen, tùulon kàyik pokonpe iwemali'masak yau. ⁴Màlà kasa nàlà iwechi màlà àpàkù'nokon utonpa yamùk. Eweli'chak kon nàlà màlà Law winàpai, masapùla Christ yesak pùkkù pe ewechi kon pàk. Molopai nen uchi sàlàpe iponalok pe ewechi kon màlà, mùkkàlà iwuluukasak lùppù weli'nàtok yapai. Kaatù ponalok pe tùwepetasan pe we'nàtok kon pe. ⁵Masapùla wema'nà'nokon kùyeselu kon kùyau'nokon nai'nùk yawàlà yau, àli ànkuppai we'nàtok yenpakasak Law uya wechippù màlà tùwe'wotokoma pàk kùyesak kon yau, molopai weli'nàtok nepùppù ya. ⁶Sàlàpe kùnnonkasak Law uya man, masapùla weli'nàsakù'nokon màlà kùya'chinàippù'nokon winàpai, ya'chichak kon patiki'chi tak kasa kùku'nàippù winàpai. Màlàpàk penalok imenukasak lùppù Law yo'no we'nà'nokon pen sàlà, tùse emennak Law Wakù Akkwalù yau tùwemassan pe.

Law Molopai Makui

⁷Yà'là te'nokon ken uchi? Law wechi màlà makui pe te'nokon ka'lù? Kanekku! Tùse Law màlà makui ittu toppe uya uku'nàippù. Masapùla tùulon yemamin i'che we'nàtok wechi ikasa pùla ittuppù uya pen sàlà eppaino, Law uya, “Tùulon yemamin i'che kechii!” tesak pùla iwechi yau. {EXO 20:17 DEU 5:21} ⁸Tùse makui uya màlà Law yapulàppù tamù'nawàlà yà'là yekkwa ton nà, utonpa yemamin i'che wettok yenpaka-ppù uyau. Masapùla Law pùla iwechi yau makui wechi màlà imeluntàlù pùla. ⁹Nulà wechippù màlà pena Law ittu uya pùla iwechi yau. Tùse iyàssak yau makui wennappù molopai welikùppù. ¹⁰Molopai yeneppù uya màlà wema'nàtok ne'nài pe ikussak lùppù uya weli'nàtok nepù upona. ¹¹Masapùla makui uya uyennakatok tùuya yattai woton yepoloppù màlà Law yai, màlà winà àli uya uwànàppù.

¹²Màlàpàk Law màlà esukenan molopai imaimu nàlà esukenan, iwai-molopai wakù. ¹³Sàlà ken na' wakù pe nai'nùk uya welittok nepùppù màlà upona? Kanekku! Makui nen màlà weli'nàtok ne'nàippù, wakù pe nai'nùk yapulà tùuya winà. Weli'nàtok nepùppù ya màlà uwinàkàik i'nai kasa kulu là makui yeselu wechi usentoppe Law winà.

Asa'lon Eselu Yamùk Kappon Yawon

¹⁴Ittu'nokon man Law wechi akkwalù pe. Tùse iulà mùkkàlà kappon akkwalù pen makui yapyoto pe ichilanmasak. ¹⁵Unkupù ittu uya pùla iwechi màlà, masapùla ànkuppai wettok kupù uya pùla iwechi pàk. Tùse uyewanma pe unkupù kupù uya. ¹⁶Ànkuppai pùla wettok kupù uya yau, sàlà uya yekama màlà ewaik te uya pe iwechi Law wechi ikasa pàk. ¹⁷Màlàpàk iulà kulu pen mùkkàlà sàlà yamùk kussai'nùk. Tùse makui làkku màlà uyau nemassai'nùk. ¹⁸Tùttuyaik wakù là pùla uyau

iwechi, imakuyippù pe kappon pe wettok yau. Masapùla wakù ànkuppai wettok wechi lànén uyau tùse, ikupù uya pùla iwechi. ¹⁹Masapùla wakù ànkuppai wettok ku'nài pen iulà. Tùse àli, ànkuppai pùla wettok ku'nài iulà. ²⁰Ànkuppai pùla wettok kupù uya yau, sàlà uya yekama màlà iulà wechi iku'nài pe pùla. Tùse makui màlà iku'nài uyau nemassai'nùk.

²¹Màlàpàk sàlà Law yeselu we'wotokoma tenyaik. Wakù ànkuppai wechi yau, àli wechi mei pùla upyau. ²²Tamù'nawàlà uyewan ke uwakùli pe Law, Kaatù winàpaino ku'nài iulà. ²³Tùse tùulon tu'ma Law we'wotokomatok uyau tenyaik. Sàlà yeselu nepanta'mayai'nùk usenumenkatok yeselu winàkàik. Sàlà eselu makui yapyoto pe uyau ne'wotokomayai'nùk. ²⁴Kappon sa'ne iulà tùusewankono'masen! Ànùk uya ken upùikattà sàlà uyesak welittok winàpai? ²⁵Tenki ukayaik Kaatù pàk Kùyepulu Jesus Christ yai!

Màlàpàk Kaatù Maimu yawàlà eppai wessaik usenumenkatok yau, tùse kappon pe wettok yeselu ke àli maimu yawàlà wechi.

Wakù Akkwalù Meluntàlù Yau Wema'nàtok

8 ¹Màlàyau sàlàpe nen uchi mùkyamlo Christ Jesus ponalok pe tùwemassan talumattàtok ike pùla iwechi màlà, [mùkyamlo àli eselu yau nemassai'nannùk pen tùse Akkwalù wettok i'che yawàlà tùwessan.] ²Masapùla Wakù Akkwalù yeselu meluntàlù wema'nàtok ne'nài Christ Jesus ponalok kon piyak uya, upùikattàsak man makui yeselu molopai weli'nàtok winàpai. ³Law nùkupù yentaino kupùppù Kaatù uya masapùla Law wechi attu'mùla pàk molopai kappon yeselu wechi attu'mùla pàk, ikupùppù ya màlà tùmu yeunoko tùuya winà, iyàssak lùppù kappon pe àli pàkànsau tùtùsen pe. Màlàpàk makui yattu'mùnkappù ya kappon pe tùwechi ke. ⁴Sàlà kupùppù Kaatù uya màlà Law maimu yawàlà tùwemassan pe we'nà'nokon usentoppe, àli, kappon wettok i'che yawàlà pùla nen uchi Wakù Akkwalù yeselu yawàlà kulu. ⁵Masapùla kappon wettok i'che maimu yawàlà tùwemassan wechi màlà, teselu kon wettok i'che itepulu pe. Tùse mùkyamlo Wakù Akkwalù maimu yawàlà tùwemassan wechi màlà, Wakù Akkwalù wettok i'che itepulu pe. ⁶Àli kappon yeselu wechi màlà weli'nàtok ne'nài pe. Tùse eusenumenkatok kon yepulu pe Wakù Akkwalù wettok màlà wema'nàtok molopai echitonpa pe we'nàtok ne'nài. ⁷Màlàpàk àli usenumenkantok wechi Kaatù yeyaton pe màlà. Masapùla Kaatù winàpaino Law yawàlà pùla iwechi pàk, molopai imaimu yawàlà iwechi yentai iwechi màlà. ⁸Mùkyamlo teselu kon wettok i'che maimu yawolon kon uya Kaatù yauchinpa yentai iwechi màlà.

⁹Tùse amyamlo nen mùkyamlo eyeselu kon wettok i'che maimu yawàlà tùwemassan pen. Wakù Akkwalù wettok i'che maimu yawàlà tùwemassan amyamlo, Kaatù yakkwalù wemapù kan ayau'nokon yau. Ànù'là Christ yakkwalù yesak pe pùla nai'nùk wechi màlà iponalok pe pùla. ¹⁰Tùse

Christ wemapù ayau'nokon yau, àli pàkànsau lànen eyesak kon wechi iweli'chak pe tùse, ayakkwalù kon wechi màlà nulà, pàli'yau masapùla ayanùnsak kon ikasa Kaatù pokonpe pàk. ¹¹Wakù Akkwalù iwinàpaino, Jesus wuluukanàippù wema'nàtok yak wechi ayau'nokon yau, mùkkàlà Christ wuluukanàippù weli'nàtok yapai, uya nàlà tùmattasen eyesak kon lepa màlà wema'nàtok ke Wakù Akkwalù nemassai'nùk ayau'nokon winà.

¹²Màlàpàk uchi, utonpa yamùk, kùyeselu kon wettok i'che maimu yawàlà tùwemassan pe we'nà'nokon pen nen uchi nai'nùk ¹³Masapùla ewemapù kon eyeselu kon maimu yawàlà yau ewelikù kon màlà. Tùse Wakù Akkwalù yapàikketù winà àli eyeselu kon yeletanùssak auya'nokon yau, ewemapù kon màlà. ¹⁴Kaatù Yakkwalù yemyawon kon molopai inpininpa ton mùkyamlo Kaatù munkà yamùk pe tùwessan kappon yamùk. ¹⁵Masapùla Wakù Akkwalù Kaatù uya elepatok kon màlà apyoto pe molopai eusalippa kon pa tu'ma àku'nàì'nokon pen, tùse Wakù Akkwalù làkku màlà Kaatù munkà yamùk pe àku'nàì'nokon. Molopai Wakù Akkwalù meluntàlù winà Kaatù pàk, “Abba! Ukàipùnù!” tawonnan kùmyamlo. ¹⁶Wakù Akkwalù mùkkàlà echipatùnayi pe tùwessen kùyakkwalù kon pokonpe Kaatù munkà yamùk pe we'nà'nokon yekama pe. ¹⁷Imunkà yamùk pe we'nà'nokon pàk, wakù inkupù tùponalok kon ponalok pe yesak pe we'nà'nokon màlà Christ pokonpe. Masapùla Christ wettalumattàppù kasa alikyek pe wettalumattàn pàk we'nà'nokon yau, namantok nàlà yepolo màlà ipokonpe.

Ewanawolok Kaatù Mumu Namatok

¹⁸Tùttuyaik sàlàpe wettalumattàn'nokon nai'nùk wechi tamù'nawolon namantok tùusenpoika woton kùyau'nokon ma'le kulu. ¹⁹Tamù'nawolon Kaatù nùkonekassan enpen man tùmunkà yamùk yekama ya yentok yattai màmuku pàk. ²⁰Masapùla inkonekassan wechippù màlà tapulàsen pe pùla, itùwalà pùla tùse Kaatù yiwàlà, enpen we'nàtok yau. ²¹Inkonekassan nùssan kupù màlà imokkasak pe kàtantok nappàtù pe pùla, molopai imunkà yamùk tonpa pe inonka inama toppe. ²²Masapùla ittu'nokon man sàlà wei tepose tamù'nawolon ikonekasak ya'nùmù tùwentusen we'chi'mosak utaimelunpa kasa. ²³Tùse ikonekasak neken pen, kùmyamlo nàlà Wakù Akkwalù wapiya kulu Kaatù uya lepantok yesak pe nai'nannùk nàlà na'nùnyan kù'nau'nokon. Kaatù uya tùponalok kon pe kùyesatù kon molopai tamù'nawàlà kùmokka kon ya kùyesak kon ukàtatok winàpai màmukui'ma. ²⁴Masapùla sàlà enpen we'nàtok yai wepùikattànsakù'nokon màlà. Tùse enpen we'nàtok ipàk yene'nokon yau, enpen we'nàtok pe pùla nen uchi iwechi màlà. Masapùla ànùk ken enpen tùwessen itesak pe tùwettok pàk? ²⁵Tùse enpen we'nà'nokon ipla we'nàtok pàk yau, imàmù'nàì nan kùmyamlo tùusetakkaik pùla.

²⁶Màlà kasa làma Wakù Akkwalù nàlà tùuyàssen kùpùikattàse, masapùla attu'mùla we'nà'nokon pàk, yà'là kasa wàpùleman wakù pe ittu'nokon pùla iwechi pàk. Wakù Akkwalù mùkkàlà tùutaimelunpaik ta'nùmù'i'ma tùwàpùlemasen kùponalok kon pe, yekama yentaino mayin yau. ²⁷Molopai Kaatù, kappon yamùk yewan yennài, mùkkàlà Wakù Akkwalù usenumenkatok ittunài. Masapùla Wakù Akkwalù mùkkàlà ipawanattànài imunkà yamùk ponalok pe iteselu yawàlà.

²⁸Masapùla ittu'nokon man tamù'nawàlà yà'làlà yau Kaatù we'woto-koma, mùkyamlo tù'nùnmannan ponalok pe, wakù wekkuttoppe yai, teselu yawàlà, mùkyamlo tùnkà'massan teselu yawàlà ponalok pe. ²⁹Masapùla Kaatù uya màlà tùnànùmù woton kon ittukassak pena, tùmù kasa nen uchi tok wettoppe, ipùkkù pe tok wenasak wettoppe, Tùmù wettoppe wapiyalok pe tukkan kon tùtonpa yamùk kùlotta. ³⁰Màlàpàk Kaatù uya màlà tùnùttussan wapiya kà'mappù. Tok kà'mappù ya neken pen màlà, tùse ikasa nàlà tok yanùmùppù ya tùpokonpe. Ikasa neken tok yanùmùppù ya tùpokonpe pen màlà tùse tùnamatok pùkkù pe nàlà tok kupùppù ya.

Kaatù Uya Pùnùnmantok

³¹Yà'là te'nokon ken uchi sàlà yamùk wechi kùyemloto kon po pàk. Kaatù wechi kiwinà yau, ànùk wechi ken kùyeyaton pe. ³²Tùmù wenai iwechipù pen màlà, tùse itùlùppù ya tamù'nawolon kon kùmiamlo ponalok pe iwelittoppe! Tùmù ke kùlepappù kon ya, kùlepa kon ya pen ken na' uchi tamù'nawolon yà'làlà ke wakù pe tùwettok yapai? ³³Ànùk uselupa ken àli pe Kaatù nanùmùssan pàk? Kaatù mùkkàlà ikasa tok wechi yekamanài! ³⁴Ànù'là uya ken na' uchi tok talumattà? Ànù'là pùla iwechi màlà masapùla Christ Jesus mùkkàlà iweli'chak lùppù, molopai iwuluukasak lùppù weli'nàtok yapai molopai sàlàpe Kaatù yemyatù kamik pen winà man. Kaatù pawanattànài mùkkàlà kùponalok kon pe! ³⁵Ànùk uya ken uchi kùpantaka kon Christ uya pùnùnmantok winàpai? Utaimelunpatok uya ka' ikupù lù, wapùla yà'làlà sa'man, wapùla talumattàntok, wapùla iwan pe we'nàtok, wapùla italumayippù pe we'nàtok, ipon pùla we'nàtok, wapùla yà'làlà àsà pe nai'nùk, wapùla weli'nàtok? ³⁶Kaatù Maimu yau iwe'menukasak uya,

“Àpàkànsau ina àsà weli'nàtok ne'nài yau man wei kaichalà,
ina kupù man kaalinilu yamùk iwànà woton kon kasa,” te
kasa. {PSA 44:22}

³⁷Kane, sàlà yamùk yau tamù'nawolon yentaikatok yesak pe we'nà'nokon man mùkkàlà Christ kù'nùnmanàippù'nokon yau! ³⁸Masapùla tùttuyaik kulu yà'làlà uya kùpantakatok kon pùla iwechi màlà pùnùnmantok ya winàpai. Weli'nàtok uya kùpantaka pen màlà, wapùla wema'nàtok uya,

wapùla inchelù yamùk, wapùla tùulon kon kau nai'nannùk potolù ton molopai meluntà ton yapàikketù uya, wapùla sàlape nai'nùk wapùla ewanawolok uya. ³⁹Wapùla kawon kon uya wapùla non yo'non kon uya, yà'làlà pùla iwechi màlà ikonekasak lùppù yau kùpantaka kon woton Kaatù uya pùnùmantokù'nokon Christ Jesus Kùyepulu kon yau nai'nùk winàpai.

Kaatù Molopai Inanùmùssan

9 ¹Waukayai'nùk màlà ailon. Christ ponalok iulà molopai ukaseita là pen. Wakù Akkwalù uya nàlà i'napailà usenumenkatok ittu nai'nùk kasei pe pùla wechi. ²Eke pe kulu usewankono'matok man molopai uye-wan nùpokoitayan tàwàlilà iichipittà yeselùkek pùla. ³Tok pàkànsau Kaatù uya pa'nù'nàtok yo'no wechi pe eppai man molopai Christ winàpai umatta toppe utoipa yamùk pùikattà ya yau, Israel yamùk upùkkù ton molopai umùnù ton. ⁴Kaatù nanùmùssan mùkyamlo tùmunkà yamùk pe molopai tapulàtok pùkkù pe tok kupùppù ya tùpokonpe. Ikupù tùuya tetok tùuya kupùppù ya màlà molopai Law tùlùppù ya tok yemyak. Kaatù yapulàtok yesak ton mùkyamlo. Ikupù tùuya tetok Kaatù uya yanùmùppù tok uya màlà. ⁵Amoko yamùk inamasak kon nùssan payan yamùk mùkyamlo, molopai Christ kapon pe iwettok yau, mùkkàlà tok winàpains. Tàwàichi Kaatù tamù'nawolon yepoi itepulu pe nechii, yapulà nechii tàwàlilà!^a Emen.

⁶Kaatù uya ikupù tùuya teppù lùppù kupù pùla man te ya pùla man, masapùla tamù'nawàlà là Israel winàpai iwesseposak kon pe kapon yamùk wechi, wechi Kaatù ponalok pe pen màlà. ⁷Molopai tamù'nawolon kon wechi là Abraham munkà pe, ipayan yamùk pe tùwechi kon pàk pen màlà. Masapùla Kaatù uya Abraham pàk, “Isaac munkà molopai ipayan yamùk neken ittu màlà apayan pe,” tesak pàk. {GEN 21:12} ⁸Sàlà uya màlà Abraham munkà pe là iwentusak pe tùwechi kon pàk Kaatù ponalok pe tok wechi yekama pen. Tùse mule yamùk iwentusak kon Kaatù uya ikupù tùuya teppù lùppù yo'no, mùkyamlo tanùnsan Abraham payan pe kulu. ⁹Masapùla Kaatù uya ikupù tùuya teppù lùppù wekkupùppù sàlà mayin yau, “Iwalai wei yattai wennappo màlà molopai Sarah uya walawok muleppù yepolo màlà,” tawon. {GEN 18:10, 14}

¹⁰Molopai sàlà neken pen. Masapùla Rebecca munkà asa'lon kon walawoti'chi kàipùnù wechippù mùkkàlà lùppù pe, kùtamo kon Isaac. ¹¹⁻¹²Kaatù uya màlà Rebecca yelupappù pùsamlo mule yamùk pàk tok wentu wapiya. Kaatù uya yekamappù ipàk, “Ilui wechi màlà takon yapyoto

^a 9:5 Christ, mùkkàlà Kaatù pe nai'nùk tamù'nawolon yepoino yapulà nechii tàwàlilà

pe,” tukaik. {GEN 25:23} Sàlà uyàpùppù màlà mule yamùk wentu wapiya, wakù là wapùla àli là yà'làlà kussak tok uya wapiya, Kaatù uya anùn-nàtok wechi yà'làlà ikussak wakù wapùla àli là pàkàlà pùla yekamanài pe kulu, tùse teselu pàkàlà làkku. ¹³Kaatù Maimu yau iwe'menukasak, “Jacob kupùppù uya uwakùli pe tùse Esau kupùppù uya uyewanma pe,” tukaik. {GEN 25:23}

¹⁴Yà'là te'nokon ken uchi? Kaatù wechi màlà ikasa pùla te ka'lù? Kanekku! ¹⁵Masapùla Moses pàk, “Usentuppa màlà esentuppapai wettok kon ipàk pàk, molopai ànpàlikapai wettok kon pàlika uya kulu màlà,” teppù ya. {EXO 33:19} ¹⁶Màlàpàk uchi kappon wettok i'che wapùla inkupù pàkàlà iwechi pen màlà tùse Kaatù usentuppatok pàkàlà neken. ¹⁷Masapùla Kaatù Maimu uya Pharaoh pàk, “Sàlà pàkànsau àwuluukappù uya, umeluntàlù yenpoika toppe uya ayai. Molopai uyesek yekama toppe i'nailà là kappon yamùk non polon kon kùlottawà,” te. {EXO 9:16} ¹⁸Màlàpàk uchi Kaatù tùsentuppasen ipàk esentuppapai tùwettok pàk, molopai sa'man pe itewan ànkuppai tùwettok ku'nài sa'man pe.

Kaatù We'naikatok Molopai Iichentuppatok

¹⁹Yattai pùla tewin nà amyamlo uya upàk, “Sàlà kasa iwechi yau, atta ken uchi Kaatù uya iwalai pen yepolo màlà kappon yau? Masapùla ànùk uya ken Kaatù yeselu nulunpa?” te màlà. ²⁰Tùse ànùk ken uchi àmàlà kappon, Kaatù Maimu yeippàtù pa? Àinà màlà tùka'nài kappon, yekamappopà'nài là pen, “Yà'là peichi iwechi pàk kùkattai sàlà kasa?” tawon pen. {ISA 29:16; 45:9} ²¹Mùttuyatàik àinà ka'nài uya, màlà lùppù àinà yapai yà'là yekkwa là wei yattai neken tapulàsen pe ikoneka molopai echipalà tapulàsen pe tùsenumenkatok yawà.

²²Yattai pùla là Kaatù wechippù tùwe'naikatok molopai tùmèluntàlù enenpoikapai sàlà. Màlàyau mùkyamlo ipàk tùwe'naikatok pan kon pàlikappù ya, mùkyamlo tùntalumattà pan kon. ²³Eke kulu tapulàtok enenpoikapai tùwechi pàk tùsentuppapù ipàk ton pàk, mùkyamlo inkonekassan pena tapulàtok yanùnnài nan pe tok wettoppe. ²⁴Masapùla kùmyamloichi mùkyamlo inkà'massan, Jew yamùk kùlottapai neken pùla, tùse nàlà Jew yamùk pen kùlottapai. ²⁵Wateppù ya lùppù sàlà Hosea kaletayi yau.

“Kappon yamùk uponalok kon pe pùla iwessak kon nùssan yesatù uya màlà ‘Uponalok kon pe.’

Kappon yamùk tùpatassek yawon kon unù'nùnmassan pen, yesatù uya màlà ‘U'nùn ton,’ pe. {HOS 2:23}

²⁶Molopai,

‘Umunkà yamùk pen amyamlo,’ teppù ipàk ton nùssan, yesatù màlà tùweli'chen pen Kaatù munkà,” tukaik. {HOS 1:10}

²⁷Molopai Isaiah uselupappù Israel yamùk pàk,
 “Israel yamùk wechi lànén wàssàk, palau yena pon kasa tùse,
 tukke pùla neken tok pùikattà màlà.

²⁸Masapùla Itepulu Kaatù uya
 asse'ne kulu àsà pe talumattàntok nepù màlà non pon kon
 pona,” teppù kasa. {ISA 10:22-23}

²⁹Isaiah uya pena,
 “Itepulu Kaatù Mùkkàlà neken meluntà uya
 kùpayan kon pùnùnmasak pùla iwechi yau,
 Sodom pon kon kappon yamùk
 molopai Gomorrah pon kon kasa we'nàppà'nokon sàlà
 eppaino,” teppù kasa. {ISA 1:9}

Israel Molopai Wakù Itekale

³⁰Yà'là te'nokon ken uchi? Jew yamùk pen ikasa tùwettùlù'i'che tùwessan
 Kaatù pokonpe pen, yanùmùppù màlà ikasa Kaatù pokonpe. Sàlà wekkussak
 wechippù màlà ailon tesak tok uya pàk. ³¹Yanùnsak kon Israel yamùk Law
 yai ikasa tùtùlù kon woton Kaatù pokonpe iwannan uya yepoloppù pùla tùse.
³²Yà'là pe iwechi pàk? Masapùla tok nùkupùppù wechi ailon tetok pàkànsau
 pùla tùse wotoko pàkànsau pàk. Tok tùwettatai'masan “wettatai'mantok ipona
 tàk” pona ³³Kaatù Maimu yau iwe'menukasak màlà pàk kasa,
 “Yentàk kon, tàk tùlù uya sàlà Zion pona,
 kappon yamùk tatai'manài pe. Tàk, ipona tok weppippotok.
 Tùse mùkkàlà ailon tawon ipàk wekkuli'ma pen màlà,” tukaik
 kasa. {ISA 8:14; 28:16}

10 ¹Utonpa yamùk, uyewan wettok i'che molopai wàpùlematok
 Kaatù pàk wechi màlà Israel yamùk wepùikattà toppe. ²Ittu
 uya màlà Kaatù ponalok pe kulu emappai tok wechi tùse tok uya ittu
 pùla iwechi nai'nùk. ³Yà'là uya là Kaatù nanùmù yek pe kappon kupù
 ikasa ipokonpe ittusak tok uya pùla iwechippù, molopai tiyiwalà'nokon
 ikasa ekonekapai tok wechippù. Màlàpàk Kaatù uya ikasa kappon yamùk
 kuttok yawà, yanùmùppù tok uya pen. ⁴Masapùla ailon pe Law nekama
 wechi ittunna kùmyamlo Christ yau, tamù'nawolon kon ailon tawonna
 tùpàk nen uchi wettoppe yanùnsak pe ikasa Kaatù pokonpe.

Wepùikattàntok Màlà Tamù'nawolon Kon Ponalok

⁵Sàlàichi màlà Moses nùmenukappù ikasa anùnnàtok Kaatù pokonpe
 Law maimu yawàlà we'nàtok winà pàk, “Kappon, Law wettok i'che
 ku'nài wemapù màlà imaimu yawàlà.” {LEV 18:5}

⁶Tùse sàlà ikasa anùnnàtok Kaatù pokonpe ailon tetok yai uya “Eyewan
 kon yau ànùk utà epùn pona kùkatau,” tesak màlà. Christ nesse non

pona, te ya. ⁷“Ànùk utà ken i'nak non yak?” kùkatàu nàlà. {DEU 30:13} Christ nesse weli'nàtok yapai, te ya. {DEU 30:13} ⁸Sàlàichi màlà wate-tok ya, “Itekale mei pùla man, antau'nokon molopai eyewan kon yau.” {DEU 30:14} Màlà ailon tetok yekale ina nekamayai'nùk, te ya pe iwechi. ⁹Anta kon ke, “Christ wechi Itepulu pe,” yekama auya'nokon molopai ailon te auya'nokon eyewan kon yau Kaatù uya iwuluukappù weli'nàtok yapai pàk yau, ewepùikattà kon màlà. ¹⁰Masapùla ailon tawonnan kùmyamlo kùyewan kon yau molopai ikasa kùyanùnsak kon man Kaatù pokonpe. Kùnta kon ke àli pe we'nàtok yekamannan kùmyamlo Kaatù pàk molopai wepùikattànsakù'nokon man. ¹¹Kaatù Maimu uya, “Ànù'là ailon tawon ipàk wekkuli'ma pen màlà,” tesak màlà. {ISA 28:16} ¹²Masapùla tùpatalà we'nàtok pùla iwechi màlà Jew yamùk molopai Jew yamùk pen kùlottau. Kaatù mùkkàlà, mùkkàlà lùppù tamù'nawolon kon Yepulu, molopai eke pe tamù'nawolon kon tessek yesa'nài nan lepanài. ¹³Masapùla, “Tamù'nawolon kon Itepulu yesek yesa'nài nan wepùikattà màlà.” {JOEL 2:32}

¹⁴Tùse atta ken tok uya itesek yesatù ailon tesak tùuya'nokon ipàk pùla echii'ma? Molopai atta ken ailon te tok uya ipàk, itekale yetasak tùuya'nokon pùla echii'ma? Molopai atta ken tok uya yeta, itekale yekamanài pùla tùse? ¹⁵Molopai atta ken itekale yekama, itekale yekamannan yeunossak pùla tùse? Kaatù Maimu yau iwe'menukasak uya, “Wakù kulu màlà wakù itekale ne'nài nan pùta!” te kasa. {ISA 52:7} ¹⁶Tùse tamù'nawolon kon uya wakù itekale yanùnsak pùla iwechi màlà. Isaiah uya, “Uyepulu Kaatù, ànùk uya ken ailon tesak nai ina winàpai tùnetappù itekale pàk?” teppù. {ISA 53:1} ¹⁷Màlàpàk ailon tetok màlà tùuyàssen itekale yeta winà, molopai itekale tùuyàssen Christ yekama yai.

¹⁸Tùse tekamappoyaik, ailon ken na' màlà tok uya itekale yetappù pùla iwechi? Ewaik, tok uya yetappù. Kaatù Maimu uya, “Tok maimu utàppù màlà tamù'nawàlà wolù yawàlà, tok maimu utàppù tamù'nawàlà non pon kon piyak,” tesak kasa. {PSA 19:4}

¹⁹Molopai tu'ma tekamappoyaik, Kappon yamùk Israel pon kon uya ken na' ittuppù pen? Moses uchi mùkkàlà wapiyalok yei'nài, “Àkùlùmàlunpa kon uya màlà kappon yamùk tùpatalo'nan winà.

Asakolopa kon uya ittunna pen kappon yamùk ke.”

{DEU 32:21}

²⁰Molopai Isaiah uya tùwe'namaik pùla, “Uyiwannan pen uya uyepoloppù màlà.

Uyekamapponnan pen piyak usenpoikappù màlà.” {ISA 65:1}

²¹Tùse Israel pàk,

“Uyemyatù yenkappù uya màlà wei tùko'mankaik mayin yawolon kon pen, molopai tiyiwalà'nokon eppaino kon kappon yamùk winàkàik.” {ISA 65:2}

Kaatù Usentuppatok Israel Pàk

11 ¹Tekamappoyaik uchi, Kaatù uya ken na' tùponalok kon kappon yamùk nulunpappù? Kanekku! Israel tonpa nen iulà, Abraham pa, Benjamin winàpaino kon tonpa. ²Kaatù uya tùponalok kon kappon yamùk nulunpasak pùla man, mùkyamlo inanùmùssan iwepyattà motapai. Mùttuyatàik Kaatù Maimu yau Elijah uya Kaatù pawanattàppù Israel winàkàik. ³Molopai “Uyepulu, amaimu yenpoikannan wànàppù tok uya molopai àponalok lepantok patassek yalakkappù tok uya, molopai iulà neken mùkkàlà iwà'nànsak lùppù, molopai uwànà'i'che tok man,” tukaik. {1 KIN 19:10, 14} ⁴Yà'là tukaik ken Kaatù uya yeikuppù? “7000 pan kon kappon yamùk kussak uya man uponalok pe ailon pen tùulon kaatù Baal itesek yemlotopo iwepeimasak kon pen,” tukaik. {1 KIN 19:18} ⁵Màlà kasa làma man sàlape. Tukkan kon kulu pen molo man Kaatù nanùmùssan tùusentuppatok pàkànsau. ⁶Anùnnàtok ya màlà iichentuppatok yaino, kappon nùkupùppù yentakan pen. Masapùla Kaatù uya anùnnàtok wessak kappon nùkupùppù winà yau, iichentuppatok wechippù sàlà ailon pe pùla eppaino.

⁷Yà'là nen ken uchi? Israel uya tùnùwa kon yepoloppù pen màlà. Tukkan kon pen yeponnan nùssan yanùmùppù Kaatù uya màlà, tok tonpassan tùulon kon wenappù panattàk pe Kaatù uya tùkà'matok kon winàpai. ⁸Kaatù Maimu yau iwe'menukasak nai'nùk kasa, “Kaatù uya e'molonùk pe tok wettope tok kupùppù. Màlàpàk sàlà tepose tok uya yene pùla iwechi tenu kon ke. Tok uya yeta pùla iwechi tùpana kon ke,” tukaik.

{DEU 29:4; ISA 29:10}

⁹Molopai David uya suwa te,

“Tàwàichi tok yeipa nelattài male yeipa pe molopai tok pùlannài pe.

Tàwà tok nekkawai'mai, tàwà tok talumattà nechii!

¹⁰Tàwà tok yenu newalumamù, tok uya yene yentai iwettope, molopai tok wettope tànài pe tàwàlà.” {PSA 69:22-23}

¹¹Yekamappo uya sàlà, Jew yamùk wettatai'masak yau ken na' tok wekkawai'mappù tùumattatok kon yak? Kanekku! Masapùla àli kussak tok uya pàk, wepùikattàntok uyàssak màlà Jew yamùk pen winàkàik, Jew pe nai'nùk kùlùmàluntok pe tok pàk. ¹²Jew yamùk uya àli kuttok uya eke kulu wakù pe we'nàtok nessak wolù yawon kon pona man. Molopai tok uya

àli kuttok uya wakù pe we'nàtok nessak Jew yamùk pen pona. Eke peiwa wakù pe we'nàtok wechi màlà tamù'nawàlà Jew yamùk uyàssak yau nàlà!

Jew Yamùk Pen Wepùikattàtok

¹³Eyelupayatàu iulà sàlàpe Jew yamùk pen. Jew yamùk pen piyak yeunossak pe wechi yawàlà uwotokoyi kupù uya sàlà tok ponalok pe. ¹⁴Masapùla utoonpa yamùk ànkùlùmàlunpapai wessaik tok wepùikattà toppe. ¹⁵Masapùla tok nulunpasak yau wolù yawon kon kappon yamùk wenappù màlà Kaatù pokonpe echi wechiyakon pe. Yà'là pe ken uchi iwechi tok yanùnsak yau? Iweli'chak mùnappoka nulà we'nàtok yak kasaichi iwechi màlà.

¹⁶Masapùla ipùkkù pe pùlomù kùloimasak wapiyalok kulu tùsak Kaatù piyak yau, tamù'nawàlà ipùkkù lùppù wechi nàlà màlà esuken. Molopai yei mik wechi esuken yau, ipanta yamùk nàlà wechi màlà wa. ¹⁷Imainanpasak olive panta yamùk tonpa wekkwàtùppù man, molopai imainanpasak pen panta ki'masak man ipatappù yak. Amyamlo Jew yamùk pen wechi màlà imainanpasak pen olive yek kasa. Molopai nen uchi Jew yamùk meluntàlù molopai wakù wema'nàtok pùkkù pe ewechi kon màlà. ¹⁸Màlàpàk uchi mùkyamlo iwepantalùkasak kon yei panta kasa nai'nannùk atalumayi kon pe kùkkuttàu. Ittutàk kon ipanta lùssan neken nen amyamlo, imik ya'chinnan pen, aya'chinài'nokon màlà imik.

¹⁹Tùse, "Ipanta yamùk utakitukkappù màlà upatassek pe," te auya'nokon. ²⁰Sàlà màlà ailon. Iitakitukkappù màlà masapùla ailon te tok uya pùla iwechi pàk, molo lùppù apatassek kon yau ewechi kon tùse ailon tesak auya'nokon pàk. Katapulàtàu, tùse esenalippatàk kon nàkku. ²¹Masapùla Kaatù uya ipùkkù kulu yei panta walainon Jew yamùk kupù molo pùla iwessak yau, amyamlo nàlà kupù ya molo pen màlà. ²²Masa yentàk kon wakù pe molopai àsà pe Kaatù wechi. Àsà pe iwechi mùkyamlo iwepantalùkasak kon pàk, tùse wakù pe iwechi àpàkù'nokon wakù pe iwettok iichentuppatok yau lùppù ewechi kon yau. Tùse yau pùla ewechi kon yau amyamlo nàlà wepantalùka màlà. ²³Molopai Jew yamùk uya nàlà, ailon tukaik pùla tùwettok kon nonkasak yau, tok mùnappo màlà tok patappù yak, masapùla Kaatù mùkkàlà tapàikketù kenan tok mùnappo tukka toppe tùuya. ²⁴Amyamlo Jew yamùk pen mùkyamlo imainanpasak pen olive yek panta walainon molopai iwekkwàssak kon, molopai nen uchi, yei yeselu kasa pùla, imainanpasak olive yek pàk eki'masak kon. Jew yamùk mùkyamlo imainanpasak olive yek walainon molopai sa'man pe ma'le nen iwechi màlà Kaatù pona, pùsamlo Jew yamùk, iwekkwàssak kon yei panta ki'matukka yau imainanpasak olive yek pàk.

Kaatù Usentuppatok Tamù'nawolon Kon Pàk

²⁵Tùttusen pen ailon molo man, utoonpa yamùk, ittu auya'nokon i'che wettok. Pukkeek pe ewechi kon pe yekama auya'nokon tukaik àkupù kon

ya màlà. Sàlàichi màlà kappon yamùk Israel pon kon wettok sa'man pe itewan wechi tàwàlà tùwessen pe pùla. Tùse i'che we'nàtok kaichalà Jew yamùk pen uyàpù Kaatù piyak ponalà neken iwechi. ²⁶Molopai sàlà kasaichi tamù'nawàlà Israel yamùk wepùikattà màlà. Kaatù Maimu yau iwe'menukasak uya,

“Pùikattànài uyàpù màlà Zion poi,
tamù'nawolon àli pe we'nàtok yama ya màlà Jacob payan
winàpai.

²⁷Ailon pe wechi màlà tok pàk.

Molopai tok makuyi pàk usentuppa màlà,” te kasa.

{ISA 59:20-21, 27:9; JER 31:33-34}

²⁸Masapùla wakù itekale nulunpasak tok uya pàk, Jew yamùk mùkyamlo Kaatù yeyatonnon àpàkànsau'nokon. Tùse Kaatù uya anùnnàtok pàkàlà, Kaatù wechiyakonnon mùkyamlo tok tamo yamùk pàkànsau. ²⁹Masapùla Kaatù mùkkàlà tùusenumenkatok mùyakanmanài pen ànùk yanùmù tùuya pàk wapùla ànùk lepatok tùuya mokkanài pen. ³⁰Amyamlo Jew yamùk pen, pena Kaatù Maimu yawàlà pùla ewechippù kon. Tùse sàlàpe Kaatù usentuppatok yanùnsak auya'nokon man, masapùla Jew yamùk wessak Kaatù Maimu yawàlà pùla pàk. ³¹Màlà kasa làma Kaatù usentuppatok yanùnsak auya'nokon pàk, Jew yamùk wechi Kaatù Maimu yawàlà pùla màlà, Kaatù usentuppatok yanùntoppe tùuya'nokon. ³²Masapùla Kaatù uya tamù'nawolon kon kappon yamùk kussak màlà mayin yawàlà pùla we'nàtok na'chippù pe, tùusentuppatok yenpoika toppe tùuya tamù'nawàlà tok pàk.

Kaatù Yapulàtok

³³Tukkan kulu màlà Kaatù yemamin!

Apàikkek pe iwettok molopai pukkek pe iwettok màlà eke kulu!

Ànùk wechi ken iichenumenkatok ittui'che?

Ànùk uya ken ite'mappù ye'mappùkapàtù?

³⁴“Ànùk ken Itepulu Kaatù usenumenkatok ittunài?

Ànùk uya ken yenupappù? {ISA 40:13}

³⁵Ànùk uya là ken Kaatù lepappù yà'làlà ke Kaatù nentakanma woton pe?” {JOB 41:11}

³⁶Masapùla tamù'nawolon yà'làlà iwekkussak lùppù wechi màlà iwinon pe, mùkkàlà yai molopai iponalok pe.

Tàwàichi apulàntok molopai namantok iponalok pe nechii tàwàlàlà. Emen.

Wema'nàtok Kaatù Wotokoyi Yau

12 ¹Màlàpàk utonpa yamùk, Kaatù usentuppatok kùpàkù'nokon pàkàlà apawanattàyatàu iulà. Kaatù yemyak nulà, nulànan

tùtùsen kasa ettùtāk kon iwotokoyi yak esuken molopai yauchinpanài yek pe. Sàlàichi màlà ailon kulu namantok molopai yapulàtok àntùlù kon. ²Sàlà wolù yawon kon yeselu pāk làma kettàu, tùse tàwà Kaatù amyakanmatàu ayawà'nokon tamù'nawàlà eusenumenkatok kon wemyakanmatok winà. Màlà yattai nen uchi Kaatù yeselu ittu auya'nokon màlà, màlà wakù pe nai'nùk molopai yauchinpanài pe nai'nùk, molopai màlà ikasa imaimu yailà neken nai'nùk.

³Masapùla Kaatù uya ulepatok wakù pākànsau eyelupa kon uya sàlà. Ànù'là yentai ewechi kon pe kùsekamatàu. Tùse esenumenkatāk kon kulu molopai echittutāk kon, esentāk ailon tetok auya'nokon Kaatù uya elepappù kon ike yawàlà. ⁴Tewin kùyesak kon wechi kasa, tùse tukkan ipùkkù molopai tamù'nawàlà ipùkkù pe tùwessan màlà tùpatalo'nan kon iwotokoyi. ⁵Màlà kasa làma Christ yau màlà tukke we'nà tùse tewin itesak we'nà'nokon molopai tamù'nawolon kon tonpawannà yamùk wechi màlà pùkkùwannà pe. ⁶Kaatù uya lepensakù'nokon màlà tùpatalo'nan tapulàsan lepantok ke wakù pe tùwettok yawàlà. Kùlepatok kon wechi Kaatù Maimu yekama toppe yau, ikuppai'nokon uchi màlà ailon tetok itesak pe we'nà nai'nùk yawàlà. ⁷Iwotokoyitāsak pe tùwechi yau, tàwà ne'wotokomaik. Enupantok pe iwechi yau enupanài pe nechiik. ⁸Ewan meluntàlùttànài pe iwechi yau, tàwà ewan meluntàlùttànài pe nechiik. Yà'là pùnnon sa'ne lepanài pe iwechi yau tàwà ne'lepaik tùusàulàmaik pùla, ànù'là kappon itepulu pe tùwessen, tàwà wakù pe itepulu pe nechiik molopai tàwà tùsentsuppasen nùkupùì tùutauchinpaik.

⁹Tàwà ailon pe kulu euchi'nùnmatok kon nechii, àli pe nai'nùk ikuttāk eyewanma kon pe, wakù pe nai'nùk kupù pāk ettāk kon. ¹⁰Echi'nùnmatāk kon eke pe tùuchi'nùnmaik we'nà Christ yau yenpoika pe kulu, molopai àtonpa kon tùnamaik ettāk kon. ¹¹E'wotokomatāk kon sa'man pe molopai emya'nek pe kettàu. Itepulu Jesus ponalok pe e'wotokomatāk kon tùuweleutaik pùla tamù'nawàlà eyewan kon ke. ¹²Tàwà enpen ewettok kon yau tùutauchinpaik ettāk kon, ewettalumattàtok kon ipàlikatāk, molopai àpùlematāk kon tàwàlà. ¹³Yà'làlà pùla nai'nannùk Kaatù munkà tùmáinanpaik ettāk kon, molopai kaklan yamùk yewonnùttāk àwùk kon tak.

¹⁴Atalumattànnan mùpùlematàik, tok mùpùlematàik tok kùppa'nùttàu. ¹⁵Matauchinpatàik tùutauchinpasan pokonpe, mesewankono'matàik tùusewankono'masan pokonpe. ¹⁶Echitonpa pe ettāk kon tamù'nawolon kon pokonpe. Ànù'là yentai kekkuttàu, tùse entuppa'no kon yanùntāk kon ewechiyakon kon pe. Pukkeke pe ewechi kon pe kùsekamatàu.

¹⁷Ànù'là uya àli kupù ewinàkài'nokon yau, àli kùsentakanmatàu àli ke. Tùttuik wakù mùkuttàik tamù'nawolon kon yenu yau. ¹⁸Tamù'nawolon ànùttu kon wakù mùkuttàik tamù'nawolon kon pokonpe, echitonpa pe ewemapù kon pa. ¹⁹Kese'matàu utonpa yamùk, tùse làkku tàwà Kaatù

we'naikatok nùkupù. Masapùla Kaatù Maimu yau iwe'menukasak uya, “Use'ma màlà, molopai e'mantok uya màlà upyawon te Itepulu Kaatù uya,” te kasa. {DEU 32:35} ²⁰Tùse làkku Kaatù Maimu yau iwe'menukasak uya,

“Eyeyaton kon wechi iwan pe yau, mewettàik.

Iwe'naklipasak yau mùwoppatàik.

Masapùla sàlà kupù auya'nokon winà,

enkek apok yalàn pilipù auya'nokon màlà ippai pona,” te kasa.

{PRO 25:21-22}

²¹Àli eyentaikatakù'nokon, tùse àli làkku mentaikatàik wakù ke.

Pata Yesan Maimu Yawàlà We'nàtok

13 ¹Tamù'nawolon kon uchi pata yesak pe nai'nannùk maimu yawàlà nechii. Masapùla yà'là yekkwa là apàikkek wechi molo pùla iwechi màlà tùse Kaatù winàpaino neken. Molopai molo nai'nùk pata yapàikketù tùsak màlà màlà motak Kaatù winà. ²Ànù'là molo nai'nùk maimu yawolon pen, uya Kaatù nùnonkappù yentaika màlà. Molopai ànù'là màlà ku'nài uya talumattàntok nepù màlà tùpona. ³Masapùla pata yesak pe nai'nannùk mùkyamlo wakù ku'nài nan usenalippantok ipàk ton pen tùse mùkyamlo àli ku'nài nan usenalippatok ipàk ton. Usenalippantok pùla na' eppai messatàu pata yesak tapàikketù ke nai'nùk pàk? Wakù pe nai'nùk uchi ikuttàk kon molopai ayapulà kon ya màlà. ⁴Masapùla Kaatù yapyoto mùkkàlà ne'wotokomayai'nùk àpàkànsau'nokon. Tùse àli kussak auya'nokon yau, esenalippatàk kon ipàk, masapùla wàntok tùuya meluntàlù yesak mùkkàlà. Kaatù yapyoto mùkkàlà molopai Kaatù we'naikatok ku'nài àli ku'nài pona. ⁵Màlàpàk uchi pata yesak pe nai'nannùk maimu yawàlà mettàik. Kaatù we'naikatok pàkànsau neken pùla, tùse tùwanmùla wema'nàtok pàkànsau nàlà.

⁶Kaatù yapyoto pe tùwe'wotokomasan mùkyamlo tùwotokoyi kon kupù pàk. Sàlà kasa iwechi pàk tùuse'masan amyamlo pùlayatta ke pata yesan yemyak. ⁷Tamù'nawàlà ewe'womatok kon me'matàik, pata ponelok pe te'masen pe iwechi yau, wapùla yà'làlà yepeppù pe iwechi yau me'matàik, kappon tùnamaik we'nàtok pe là iwechi yau, kappon mùnamatàik, wapùla kappon yapulàtok pe là iwechi yau mapulàtàik.

Tùkussen Tonpawannà Winàkàik

⁸Kappon kù'womatàu, tùse echi'nùn pe we'nàtok ke neken me'womatàik, masapùla ànù'là ku'nài tù'nùn pe wechi màlà Law yawàlà. ⁹Law yau màlà watesak ya, “Atayappù pen wapùla ànoppù pen pokonpe kettàu. Ànù'là kappon kù'wàtàu. Amak pe kettàu. Ànù'là yemamin i'che kettàu.”

{EXO 20:13-15, 17; DEU 5:17-19, 21} Tamù'nawolon sàlà yamùk molopai tùulon kon sàlà pokonpan kon wepili'chak màlà tewinan enupantok pe, “àtonpa kon ikuttàk à'nùn kon pe euchi'nùnma kon kasa,” tawon yau. ¹⁰Màlàpàk ànù'là, tùtonpa ku'nài tù'nùn pe uya là àli kupù iwinàkàik pen màlà. Uchi'nùnmantok wechi màlà tamù'nawolon Law maimu yawàlà.

¹¹Sàlàichi mùkuttàik, masapùla yà'là yekkwa yattai là iwechi ittu auya'nokon pàk. We'nùnnàtok yapai aupakatok kon yattai uyàssak man. Masapùla wepùikattàtok kon yattai mei pùla lùuwa man sàlàpe ailon teppù'nokon wapiya yentai nen uchi. ¹²Ewalupà wenukassak lùuwa nen uchi man, wei welepansak lùuwa man. Ewalupà ponelok yà'làlà kupù pàk we'nàtok kon yeletanùppai'nokon man. Wepanta'mantok ike weinai yanùnpai'nokon man. ¹³Tàwàichi wakù pe welaikanpai'nokon, kappon yamùk weinai tùwemassan kasa, tùwe'chipottùmase là pùla wapùla wetùnnàtok pùla, nàkàlunnàtok pùla wapùla esak wettok ànkuppai pùla, wepanta'mantok pùla wapùla kùlùmàlunnàtok pùla. ¹⁴Tùse Itepulu Jesus Christ ke epontàtàk kon, molopai kesenumenkatàu yà'là kasa là àli àn-kuppai ewettok kon pàk molopai yawàlà kettàu.

Attu'mùn Molopai Meluntà

14 ¹Kappon attu'mùla nai'nùk ailon tetok yau yanùntàk kon àklottakù'nokon, tùpatalà là iichenumenka pàk tùusàulàmaik pùla. ²Tewinan nà kappon uya ailon tetok màlà iku'nài yà'làlà nattope ya, tùse mùkkàlà attu'mùla nai'nùk ailon tetok yau wechi màlà kamo pun yannài pe pùla, ipànsak molopai tiyiwalà tùwattasen neken kùyalì na'nài pe. ³Mùkkàlà tamù'nawolon na'nài molopai yannài, yonpanài pen talumattàtak molopai yà'là yekkwa là yonpanài pen tamù'nawolon na'nài molopai yannài talumattàtak, masapùla mùkkàlà kappon yanùnsak Kaatù uya màlà. ⁴Ànùk ken àmàlà tùulon yapyoto pàk suwa messaik, te pa? Itepotolù nen mùkkàlà wakù ku'nài pe tapyoto wechi wapùla wakù ku'nài pe pùla iwechi ittunài, Itepotolù mùkkàlà wakù pe ken naikko tawon masapùla Itepotolù uya ikupù màlà wakù kuttoppe ya.

⁵Kappon mùkkàlà tewin nà pata weyu tonpa wechi tùnamasen pe kulu tùulon pata weyu yentai ittunài, tùulon uya tamù'nawolon pata weyu wechi ekkaichalà pe ittu tùse. Tàwà ailon pe tùnùttu yawàlà nùkupù. ⁶Mùkkàlà pata weyu tonpa ittunài eke pe uya ikupù màlà Itepulu yapulàtok iwinà pe, mùkkàlà tamù'nawolon na'nài molopai yan-nài uya ikupù màlà Itepulu yapulàtok iwinà pe, masapùla tenki tawon mùkkàlà Kaatù pàk. Mùkkàlà tùulon nà kùyalì nulunpanài uya ikupù màlà Itepulu yapulàtok iwinà pe, molopai tenki tawon mùkkàlà Kaatù pàk. ⁷Masapùla ànù'là wemapù tùponelok pe neken nà pen màlà molopai ànù'là tùweli'chen tùponelok pe neken pen. ⁸Molopai wema'nà'nokon

yau, Itepulu ponalok pe wema'nà'nokon màlà. Weli'nà'nokon yau, Itepulu ponalok pe weli'nà'nokon màlà. Wema'nà'nokon wapùla weli'nà'nokon pe iwechi yau, Itepulu ponalok kon kùmyamlo. ⁹Masapùla Christ weli-kùppù molopai iwe'wuluukappù wema'nàtok yak, nulànan kon molopai iweli'chak kon yepulu pe tùwettope. ¹⁰Amyamlo, yà'là pe iwechi pàk àtonpa kon pàk suwa man wapùla suwa pùla man te auya'nokon màlà? Wapùla yà'là pe iwechi pàk àtonpa kon ku'nài nan amyamlo atalumayi kon pe? Tamù'nawolon kon kùmyamlo wà'mùssakka màlà ittuntok Kaatù uya yapon yemlotopo. ¹¹Kaatù Maimu yau iwe'menukasak man.

“Wemapù yawà nùkayan Itepulu.

Tamù'nawolon kon wena tese'mu kon yok màlà uyemlotopo,”
tukaik.

“Tewin pàk tamù'nawolon kon usekama màlà Kaatù pàk,”
tukaik. {ISA 45:23}

¹²Màlàpàk uchi tamù'nawolon kon kùmyamlo uya tewin pàk echipàkàlà kùnkupùppù kon yekama màlà Kaatù pàk.

Kappon Wekkawai'matok Iwinà Woton Kùkkuttàu

¹³Màlàyau uchi, suwa man molopai suwa pùla man tetok tonpawannà yamùk pàk yeletanùppai'nokon man. Tùse, eusenumenkatok kon iko-nekatàk kon. Yà'làlà kùkkuttàu ewettatai'matok kon ipona pe wapùla ewekkwai'matok kon yak pe. ¹⁴Itepulu Christ ponalok pe wechi yawàlà tùttuyaik kulu yà'làlà tùnassen wapùla tansen wechi àli pe là pùla. Tùse kappon uya àli te ipàk yau, àli pe iwechi màlà ipona. ¹⁵Ànù'là kappon yewankono'ma auya'nokon yà'làlà annapù kon pàkàlà yau, uchi'nùnmantok yapai ewelaika kon pùla iwechi màlà pena ewechippù kon kasa pùla. Kappon, Christ welikùppù iponalok pe lùppù mattanùttak eyeipa kon! ¹⁶Wakù pe ànùttu pàk àli pe uselupan kùsettak. ¹⁷Masapùla Kaatù wettok Itepulu pe màlà tùnassen nà wapùla tinchisen nà pen, tùse ikasa we'nàtok, molopai echitonpa pe we'nàtok molopai utachinpantok Wakù Akkwalù nùtùlù. ¹⁸Màlàpàk ànù'là Christ ponalok pe tùwe'wotokomasen sàlà kasa uya Kaatù yauchinpa màlà molopai kappon uya wakù mùkkàlà te màlà ipàk.

¹⁹Màlàpàk uchi màlà yamùk echitonpa pe we'nàtok ne'nài iwapai'nokon man tàwàlà, molopai tonpa tùmeluntàpaik we'nàpai. ²⁰Kùyali pàkànsau Kaatù wotokoyi kù'mattanùttàu. Tamù'nawolon kùyali wechi màlà wakù pe, tùse yà'làlà napù tùulon kappon kupù woton iwekkawai'ma toppe àli yak wechi màlà ikasa pùla. ²¹Wakù peiwa iwechi màlà kamo pun yanù pùla we'nà yau, wapùla yà'là yekkwa là meluntà inchi pùla we'nà yau. Molopai wakù peiwa iwechi yà'là yekkwa là tùulon kappon wekkawai'ma toppe ku'nài kupù pùla iwechi yau. ²²Màlàpàk ailon tetok auya'nokon sà

yamùk pàk ikuttàk kon àmàlà molopai Kaatù pokonpe neken ànùttu pe. Yauchin pe molopai tùwanmùla tùwessen mùkkàlà kappon tùwemakuima pe tiuchittusen pen ailon tetok tùuya kupù tùuya yau! ²³Tùse tùwanmùn pen ailon tawon ma'lan uchittu màlà tùwemakuima pe tùnnapù molopai tùnanù winà, iichenumenkatok uya yakùlùma màlà. Ikasa pùla iwechi pen ken nai'nùk ko tetok ya pùla iwechi pàk. Molopai tamù'nawolon ailon tukaik tanùnsen pen wechi màlà wemakuiman pe.

Tùulon Kon Yauchinpatàk Kon

15 ¹Kùmyamlo meluntà pe nai'nannùk ailon tetok yau, wechi màlà attu'mùn pùikattànnan pe molopai i'che we'nàtok kon neken kasa tùwessan pe pùla. ²Masaichi wema'nàpai'nokon, kùyakontalù kon yenu yailà wakù pe iponalok pe, meluntà pe iwena toppe ailon tetok yau. ³Masapùla Christ là wechippù i'che tùwettok kasa pen màlà. Tùse Kaatù Maimu yau iwe'menukasak nai'nùk uya, “Àmottùnpappù mùkyamlo uya lùppù mottùnpantok, wettùsak man upona,” te kasa. {PSA 69:9} ⁴Masapùla tamù'nawolon pena imenukasak lùssan màlà kùyenupa toppe ya imenukasak lùppù, pàlikantok molopai Kaatù Maimu uya ewan meluntàpatok yai enpen we'nàtok yepotoppe.

⁵Molopai tàwàichi Kaatù, pàlikantok molopai ewan meluntàpatok ke lepanài elepai'nokon tewin echi yewan kaichalà ewechi kon pa Jesus Christ ya'là ewechi kon yawà, ⁶tewin itewan, tewin imaimu Kaatù Kùyepulu kon Jesus Christ Kàipùnù yapulà toppe.

⁷Àtonpa kon yanùntàk kon, Christ uya ayanùnsak kon nai'nùk kasa Kaatù yapulàtok ipàkàlà pe. ⁸Masapùla tekamayaik àpàkù'nokon Christ wenappù màlà Jew yamùk yattàsak kon yapyoto pe, Kaatù wechi ailon pe yekama pe, ikupù uya teppù tùuya lùppù tùnamasan Jew yamùk tamo yamùk pàk kusse, ailon pe iwettoppe. ⁹Molopai Jew yamùk pen uya Kaatù yapulà toppe iichentuppatok pàkàlà. Kaatù Maimu yau iwe'menukasak kasa, “Màlàpàk ayapulà uya màlà Jew yamùk pen kùlotta, eyesek yapulà pe elen kupù uya,” tukaik.

{2 SAM 22:50; PSA 18:49}

¹⁰Molopai tu'ma,

“Atauchinpatàk kon Jew yamùk pen,
Kaatù nanùmùssan iponalok kon kappon yamùk pokonpe,” te ya. {DEU 32:43}

¹¹Molopai tu'ma,

“Itepulu Kaatù yapulàtàk kon tamù'nawolon kon Jew yamùk pen,
Itepulu Kaatù yapulàtàk kon tamù'nawolon kon kappon yamùk!” te ya. {PSA 117:1}

¹²Molopai tu'ma Isaiah uya,

“Jesse pa uyàpù màlà, iwuluuka màlà Jew yamùk pen yepulu pe iwettoppe,

molopai enpen tok wechi màlà ipàk,” te. {ISA 11:10}

¹³Tàwàichi Kaatù enpen we'nàtok uyàttok iwinà ayanùkkatàu tamù'nawolon utauchinpantok ke molopai echitonpa pe we'nàtok ke, ailon te auya'nokon ipàk yawàlà, Wakù Akkwalù meluntàlù winà enpen ewettok kon yau meluntà pe kulu ewechi kon pa.

Paul, Jew Yamùk Pen Pàk Itekale Yekamanài

¹⁴Utonpa yamùk, iulà uyiwalà nùttuyan wakù pe we'nàtok ke awanùssak kon, tamù'nawolon tùttusan ke molopai kappon yenupanài yek pe ewechi kon àklottau'nokon. ¹⁵Tùse sàlà kaleta yau we'namatok pùla kulu weppàssaik màlà yamùk pàk eyenu yappontà kon uya pàk. We'nama pùla weppàssaik masapùla Kaatù uya ulepasak wakù pe we'nàtok ke pàk. ¹⁶Màlàpàk Jesus Christ yapyoto pe tùwe'wotokomasen pe wenasak man Jew yamùk pen ponelok pe. Paatele pe wechi kasa tùwe'wotokomasen iulà, wakù itekale Kaatù winàpaino yekama pàk, Jew yamùk pen tùtoppe tùtùsen pe Kaatù nanùmù yek pe, itùsak pe Kaatù yemyak tok wettoppe Wakù Akkwalù winà. ¹⁷Màlàpàk uchi Christ Jesus yau utauchinpa kulu sàlà, Kaatù wotokoyi yau we'wotokoma pàk. ¹⁸Màlàpàk yà'là yek kwa là pàk uselupai'che wechi pen sàlà. Màlà neken Christ nùkupùppù uyai pàk uselupa, Jew yamùk pen nepù uya Kaatù Maimu yawàlà tok wettoppe pàk, uselupappù lùppù pàkàlà molopai unкупùppù winà. ¹⁹Sàlà kupùppù uya yentok ipàkàlà molopai tensan yek kwa ton pen meluntàlù winà, molopai Wakù Akkwalù meluntàlù winà. Màlàpàk meipai Jerusalem poi Illyricum pùkkù yak, wakù itekale yekamasak uya man tamù'nawàlà, Christ yekale. ²⁰Jesus yekale usekamappù yau pen pata yau wakù itekale enekamapaino iulà tàwàlà, tùulon kon nùpyattàppù pàk we'wotokoma tukaik. ²¹Kaatù Maimu yau iwe'menukasak uya,

“Mùkyamlo Jesus yesek yekamappù ipàk pen ton wapiya, uya yene màlà,

molopai mùkyamlo yetannan nùssan pen uya ittu màlà,” te kasa. {ISA 52:15}

²²Yetasak auya'nokon pàk sàlà pàkànsau echipalà'ne uwakkàppàtùppù màlà apyakù'nokon uyàpù tukaik.

Paul Wekkuttok Rome Kaklanpa Pàk

²³Tùse nen uchi uwotokoyi yenuka'nùssak uya man sàlà yawolon pata yamùk yau, molopai tukke kili'chimo'chi eyense'nokon àppai wessak man. ²⁴Màlàpàk “sàlàpe'ne eyene kon uya” te uya sàlà Spain pona utà

yau. Akaklanpasak kon uya mala là tùpo, wepùikattàtok yepolo uya ewi-nàpai'nokon pàk enpen wessaik utà toppe màlà pata motak. ²⁵Sàlàpe, utàyaik Jerusalem pona Kaatù ponalok kon kappon yamùk pùikattàse molo. ²⁶Masapùla ailon tawonnan Jesus pàk Macedonia pon kon molopai Achaia polon kon utauchinpasak man tùtùsen tùlù pàk yà'là pùnnon sa'ne ponalok pe Kaatù ponalok kon Jerusalem pon kappon yamùk kùlottaunai'nannùk pùikattàtok. ²⁷Màlà kupù pàk tok utauchinpasak wechippù màlà tiyìwalà'nokon. Tùse mùkyamlo yà'là pùnnon sa'ne pùikattà nen tok uya màlà, masapùla Jew yamùk uya wakù Kaatù winàpainsò intùlùppù pùkkù pe Jew yamùk pen masak pàk, màlàpàk uchi Jew yamùk pen uya Jew yamùk pùikattà màlà itesak pe tùwettok kon ke. ²⁸Sàlà wotoko yenuka'nùssak uya yau, molopai tamù'nawàlà itùsak lùppù tok ponalok pe tùsak uya tok yemyak yau, Spain pona utà màlà molopai akaklanpa kon uya màlà, màlà motak utà pe. ²⁹Molopai tùttuyaik uyàpù apyakù'nokon yau, uyàpù tamù'nawolon Christ winàpainsò wakù pokonpe.

³⁰Apawanattàyatàu iulà utoonpa yamùk, Kùyepulu kon Jesus Christ winà molopai uchi'nùnmantok Wakù Akkwalù nùtùlù winà. Àwàpùlematok kon yau epanta'matàk kon uponalok pe. ³¹Màpùlematàik uyesak pe Kaatù wettoppe ailon tawonnan pen Judea pon kon winàpai. Molopai we'wotokomatok Jerusalem po wettoppe wakù ton molonkonnà nanùmù pe. ³²Kaatù yeselu yawàlà welepantoppe apyakù'nokon tùutauchinpaik kulu, molopai uyakkwalù tùkà'maik àklottaunokon wettoppe. ³³Tàwàichi Kaatù, echitonpa pe we'nàtok yesak, tamù'nawàlà apyau'nokon nechii. Emen.

“Wakù Pe Na' Messatàu?” Tetok

16 ¹Kùpachi kon Phoebe tekamayaik àpàkù'nokon, tùwe'wotokomasen mùkkàlà ailon tawonnan Cenchrea pon kon ponalok pe. ^b
²Yanùntàk kon Itepulu yesek yau, Kaatù ponalok kon kappon yamùk yanùmù kasa. Molopai mùpùikattàtàik yà'làlà i'che kulu iwettok ewi-nàpai'nokon yau, masapùla mùkkàlà wechippù wakù pe kulu, tukkan kon kappon yamùk pùikattàsak ya màlà eke pe kulu molopai iulà nàlà.

³“Wakù pe na' messatàu?” tetok uya yekamatàk Priscilla molopai Aquila tawonnan pàk, we'wotokoma wechiyakonnon Christ Jesus woto-koyi yau. ⁴Upàkànsau àsà yak tùwemattok kon nonkaiwannan nùssan mùkyamlo. Tenki ukayaik tok pàk, iulà neken pen. Tùse tamù'nawolon kon Jew yamùk pen so'chi tawon kon nàlà tenki nùkayan.

⁵“Wakù pe na' messatàu?” ukayaik nàlà so'chi pàk tùwepili'chan tok yùwùk tak pàk.

---

b 16:1 Phoebe wechippù màlà ailon tawonnan yepulu pe. English: deaconess.

“Wakù pe na' messan?” ukayaik Epaenetus uwechiyakon kulu pàk, wapiyalok kappon, ailon tawon Christ pàk, Asia yawon pata yau.

6 “Wakù pe na' messan?” te uya Mary pàk, iwe'wotokomasak lùppù sa'man pe kulu àponalok kon pe pàk.

7 “Wakù pe na' messatàu?” te uya Andronicus molopai mùkkàlà nossan, Junias tawonnan pàk, utonpa yamùk Jew yamùk, patiki'chi tau iwessak kon upokonpe, tùttusan kulu mùkyamlo yeunossak kon Christ yapyoto ton winà, molopai ailon teppù tok uya Christ pàk màlà uwapiya.

8 “Wakù pe na' messan?” te uya Ampliatus pàk u'nùn pe kulu unкупù Itepulu yau.

9 “Wakù pe na' messan?” te uya Urbanus pàk we'wotokoman Christ wotokoyi yau tonpa, molopai Stachys uwechiyakon kulu pàk.

10 “Wakù pe na' messan?” te uya Apelles pàk, ailon pe iwettok Christ pàk ittusak lùppù. “Wakù pe na' messatàu?” ukayaik Aristobulus tonpa yamùk, itùwùk tau nai'nannùk pàk.

11 “Wakù pe na' messan?” te uya Herodion pàk, utonpa Jew, molopai Narcissus yùwùk tawon kon pàk.

12 “Wakù pe na' messatàu?” te uya Tryphena molopai Tryphosa tawonnan, nossan yamùk sa'man pe tùwe'wotokomasan Itepulu wotokoyi yau pàk. Molopai Persis nàlà u'nùn kulu uwechiyakon pe tùwessen nossan pàk “Wakù pe na' messan?” katàk kon, mùkkàlà eke pe kulu iwe'wotokomasak lùppù Itepulu ponalok pe.

13 “Wakù pe na' messan?” te uya Rufus pàk, mùkkàlà wakù kulu tùwe'wotokomasen Itepulu wotokoyi yau, molopai ichan, usan pe nàlà iwessak lùppù.

14 “Wakù pe na' messatàu?” te uya Asyncritus, Phlegon, Hermes, Patrobas, Hermas tawonnan pàk, molopai tamù'nawolon kon tùulon kon tok pokonpe ailon tawonnan pàk.

15 “Wakù pe na' messatàu?” te uya Philologus molopai Julia tawonnan pàk, molopai Nereus molopai iwàlichì lùkkwà molopai Olympas tawonnan pàk molopai tamù'nawolon kon Kaatù ponalok kon kappon yamùk tok pokonpe nai'nannùk pàk.

16 Itepulu yesek yau uchi tùutauchinpaik messepotàik.^c Tamù'nawolon kon ailon tawonnan Christ pàk “Wakù pe na' messatàu?” tetok tùuya'nokon yeunossan.

^c 16:16 Sàlà motau nen màlà tonpawannà kisma te ya. Màlà yattai kàyik yamùk là wechippù màlà tùwekkismasan pe, echi'nùn pe wapùla echitonpa pe tùwechi kon yekama pe.

Tewin Itekkwalok

¹⁷Apawanattàyatàu iulà utonpa yamùk, elannek pe ettàk kon mùkyamlo wepantakantok ku'nài nan, molopai kappon yamùk uya ailon tetok yaimelunpannan pàk. Mùkyamlo uya ananùmùppù kon enupantok, kupù tùwakùli kon pe pen màlà, tok tonpa pe kettàu. ¹⁸Masapùla mùkyamlo yekkwa ton wechi Kaatù poitolù pe pen màlà, tùse tesak kon wettok neken i'che pàk tok usenumenka. Wakù pe tùuselupatok kon winà molopai ennakan pe uselupantok ke ittunna pen yennakanna. ¹⁹Tamù'nawolon kon uya mayin yawolon kon pe ewechi kon yekale yetasak man màlàpàk utauchinpayaik àpàkù'nokon. Wakù pe nai'nùk tùttuik ewechi kon i'che wessaik, tùse àli pe nai'nùk ku'nài pe pùla. ²⁰Molopai Kaatù, echitonpa pe we'nàtok yesak uya sàlàpeiwa Settan yamoklopù màlà atta kon yo'no.

Wakù pe we'nàtok Kùyepulu Jesus winàpaino wechi apyau'nokon màlà.

²¹Timothy, we'wotokoma yakon, “Wakù pe na' messatàu?” tetok tùuya yeunossan apyakù'nokon, molopai nàlà Lucius, Jason tawonna molopai Sosipater, utonpa yamùk uwalainon Jew yamùk.

²²Iulà, Tertius, sàlà kaleta menukanài, “Wakù pe na' messatàu?” tetok yeunossan Itepulu yai.

²³Gaius, itùwùk tau wessa'i'nùk molopai mùkyamlo so'chi pàk tùwepili'chan itùwùk tak, “Wakù pe na' messatàu?” tetok tùuya'nokon yeunossan. Erastus, pata pùlayattayi yesak, molopai Quartus kùtonpa kon tawonna, “Wakù pe na' messatàu?” tetok tùuya'nokon yeunossan apyakù'nokon.

²⁴Wakù pe we'nàtok Kùyepulu Jesus Christ winàpaino wechi apyau'nokon màlà tamù'nawàlà. Emen.

Paul Wàpùlematok Kaatù Yapulà Pe

²⁵Kaatù yapulàtāk kon! Meluntà pe ewechi kon pa àkupù kon ya màlà tapàikketù ke, wakù itekale unekama Jesus Christ yekale yai. Tachin pe pena sàlà itekale kupùppù màlà tonantau. ²⁶Tùse sàlàpe nen uchi, sàlà itekale yekamasak man molopai tàwàlàlà tùwemassen Kaatù uya tùmaimu yenpoikanna yapyontàppù màlà imenuka toppe tok uya, tamù'nawolon kon kappon yamùk uya ailon te toppe molopai imaimu yawàlà tok wettoppe.

²⁷Tewinan neken pukkek Kaatù piyak, apulàntok molopai namantok tùlù nechiik Jesus Christ yai tàwàlàlà molopai tàwàlàlà! Emen.